

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Mart Peedel

**JULGEOLEKUSTAMINE EESTI PEAMINISTRI KAJA KALLASE
KÕNEDES ALATES VENEMAA TÄIEMAHULISEST INVASIOONIST
UKRAINASSE**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Heiko Pääbo, PhD

Tartu 2025

Autorsuse deklaratsioon

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 9474

Mart Peedel, 16.05.2025

Annotatsioon

Ukraina toetamine ning julgeolek on alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse olnud Eesti poliitikas kesksed teemad. Julgeolek oli põhiteema 2023. aasta riigikogu valimistel, mida kasutati ära parteide ja poliitikute ründamiseks. Saamaks peaministri kõnede kaudu parema arusaama osast Eesti poliitilisest kommunikatsioonist, on bakalaureusetöö eesmärk analüüsida Kaja Kallase kui peaministri kõnesid ning selgitada nende põhjal välja, kuidas on Kallas kasutanud julgeolekustamist alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse.

Uurimisküsimusele vastamiseks, kuidas on Kaja Kallas alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse praktiseerinud peaministrina julgeolekustamist, viidi endise peaministri kõnede põhjal läbi kvalitatiivne sisuanalüüs uurimisperioodil 24.02.2022–15.07.2024. Analüüsis keskenduti julgeolekustamise teooria keskmes olevatele julgeolekustamise komponentide uurimisele. Julgeolekustamise komponendid on Kopenhaageni kookonna käsitluses julgeolekustav toimija, eksistentsiaalne oht, referentobjekt, mida eksistentsiaalne oht ohustab, ning erakorralised meetmed, mis on vajalikud referentobjekti kaitsmiseks eksistentsiaalse ohu eest. Lisaks otsiti analüüsist vastust, milline on prevalentne Kaja Kallase kõneakti stiil ning milles see väljendub.

Uurimistööst saab järeldada, et eksistentsiaalne oht lähtub peaminister Kaja Kallase retoorikas moel või teisel Venemaast. Täpsemalt saab tuvastada eksistentsiaalset ohtu, mis tuleneb Venemaa sõjalisest ja mõttelisest ohust ning ohtu, mis lähtub Venemaa mõjutustegevusest. Seejuures saab eristada kolme peamist referentobjekti, milleks on oht Eesti suveräänsusele, oht Euroopale ja selle väärtustele ning oht Eesti rahvale, hõlmates toimetulekut, identiteeti ja kultuuri. Erakorraliste meetmete osas tõstatuvad Kallase retoorikas esile majanduslikud ja eelarvelised meetmed, sõjalis-poliitilised meetmed, Ukraina toetamine ning sanktsioonid. Kõneakti stiilina esineb Kallase kõnedes kõige prevalentsemalt väidet, mis seisneb Venemaa ohu olemuse väljendamises. Peaminister Kaja Kallase retoorika hõlmab julgeolekustamise vältel ajalooliste üleelamiste ning geograafia rõhutamist, võimendades argumenti eksistentsiaalse ohu, referentobjekti ning erakorraliste meetmete osas.

Abstract

Supporting Ukraine and the topic of security have been the most prevalent topics and priorities in Estonian politics since Russia's full-scale invasion of Ukraine on February 24th, 2022. Security was also a key topic in the 2023 parliamentary elections, being used as a tool to criticise parties and politicians. In order to gain insight into a part of Estonian political communication through the role of the Prime Minister, the aim of this bachelor's thesis is to analyse speeches by Prime Minister Kaja Kallas. Based on the speeches, the aim is to outline how Kallas has used securitisation since Russia's full-scale invasion of Ukraine.

To answer the research question of how Kaja Kallas has practiced securitisation since Russia's full-scale invasion of Ukraine, a qualitative content analysis was conducted of the Prime Minister's speeches during the research timeframe from February 24th, 2022, to July 15th, 2024. The analysis focused on the core components of securitisation theory in the framework of the Copenhagen School: the securitising actor, the existential threat, the referent object threatened by the existential threat, and the extraordinary measures deemed necessary to protect the referent object. Lastly, the analysis sought to determine the speech act style in Kaja Kallas' speeches.

The research concludes that in Prime Minister Kaja Kallas' rhetoric, the existential threat comes in a form or another from Russia. This threat is framed in terms of Russian military aggression and ideational threat and the second threat is framed in terms of the country's influence operations. Three referent objects can be described Kallas' rhetoric: the danger to the sovereignty of Estonia, the danger to Europe and its values, and the danger to Estonian people, encompassing subsistence, identity and culture. Regarding extraordinary measures, Kallas highlights economic and budgetary measures, military-political measures, support for Ukraine and sanctions. The most frequent speech act style in Kallas' speeches is assertion, in regards to articulating the nature of the threat posed by Russia. In the course of securitising, Kaja Kallas emphasises historical experience and geographical context to reinforce her arguments about the existential threat, the referent objects, and the necessity of extraordinary measures.

Sisukord

Autorsuse deklaratsioon.....	2
Annotatsioon.....	3
Abstract.....	4
Sissejuhatus	6
1. Teoreetiline raamistik	8
1.1. Julgeolekustamise teooria Kopenhaageni koolkonna käsitluses ja selle kriitika	8
1.2. Julgeolekustamine sõjalis-poliitilises sektoris	12
1.3. Kõneakti teooria Juha A. Vuori käsitluses	13
2. Metoodika.....	15
3. Analüüs ja tulemused.....	20
3.1. Eksistentsiaalne oht	20
3.2. Referentobjektid	26
3.3. Erakorralised meetmed.....	30
3.4. Kõneakti stiil	36
3.5. Järeldused	37
Kokkuvõte.....	40
Kasutatud allikad.....	42
Analüüsitavad kõned	44
Lisad.....	49
Lisa 1. Kooditabel	49

Joonised, tabelid, graafikud

Tabel 1. Julgeolekustamise ning kõneakti teooria operatsionaliseerimine	18
---	----

Sissejuhatus

Venemaa alustas 2022. aasta 24. veebruari varahommikul täiemahulist invasiooni Ukrainasse. Sellest ajast alates on kujunenud Ukraina toetamisest ning Eesti julgeoleku tagamisest põhiteemad Eesti poliitikas. Julgeolek kujunes põhiteemaks ka 2023. aasta parlamendivalimistel, mis osaliselt selgitab tollase ja praeguse peaministripartei Reformierakonna tugevat tulemust, võites valimised tulemuslega 31,2% häältest (Mölder, 2024: 129). Seejuures kasutati Venemaast lähtuvat ohtu Ukraina invasiooni kontekstis teatud parteide ning poliitikute ründamiseks (Mölder, 2024: 128).

Eesti poliitikute kui ka elanikkonna seas on kerkinud esile küsimus, kas pärast Ukrainas toimuvat sõda võib olla Eesti järgmine Venemaa agressiooni ohver, kuna ollakse arvamusel, et Venemaa võib Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO *The North Atlantic Treaty Organisation*) panna Balti riikide kaudu proovile (Veebel & Ploom, 2023: 345). Bakalaureusetöö eesmärk on analüüsida Kaja Kallase kui peaministri kõnesid alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse, vastates kesksele uurimisküsimusele – kuidas on Kaja Kallas invasiooni algusest julgeolekustamist praktiseerinud? Kesksele uurimisküsimusele vastatakse nelja alauurimisküsimuse kaudu, milleks on:

- 1) Mis või kes vajab eksistentsiaalse ohu eest kaitset ning kuidas seda esitatakse?
- 2) Milles seisneb ja millest tuleneb eksistentsiaalne oht? Kuidas käsitletakse eksistentsiaalset ohtu referentobjektile?
- 3) Milliselt avalduvad esitatud erakorralised meetmed referentobjekti kaitsmiseks eksistentsiaalse ohu eest?
- 4) Milline on julgeolekustamisel Kaja Kallase kõneakti stiil lähtudes Vuori (2008) kõneakti teooriast?

Käesoleva töö teoreetiline raamistik annab ülevaate julgeolekustamisest Kopenhaageni koolkonna käsitluses. Kopenhaageni koolkonna käsitluses on kesksel kohal kõneakti kontseptsioon, mis tähendab sõnade kaudu lisaks millegi väljendamisele ka millegi tegemist. Nii hõlmab Kopenhaageni koolkonna käsitlus julgeolekustamisest nelja komponenti: julgeolekustavat toimijat, eksistentsiaalset ohtu, referentobjekti ning erakorralisi meetmeid. Julgeolekustamist võib mõista kui akti, milles julgeolekustav toimija esitleb eksistentsiaalset ohtu referentobjektile, mis vajab erakorraliste meetmete kaudu kaitsmist. Eesmärgiga kirjeldada, kuidas uurida Kaja Kallase kõneakti stiili ning seejärel vasta uurimisküsimusele, annab teoreetiline raamistik ülevaate Juha A. Vuori rekontseptualiseeritud kõneakti teooriast. Samuti antakse ülevaate rahvusvaheliste suhete teooria keskmes olevatest sektoritest, kirjeldades julgeolekustamise põhitunnuseid sõjalis-poliitilises sektoris. Seda põhjusel, et sõjalis-poliitilise sektori puhul on tegu sektoriga, milles Ukrainas toimuvat agressiooni valdavalt käsitleda saab.

Bakalaureusetöö läheneb analüüsile kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodi kaudu, analüüsides nii Kaja Kallase kõnesid peaministrina. Kõnede analüüsimine loob parema arusaama Eesti peaministri poliitilisest kommunikatsioonist Ukrainas toimuva sõja perioodil. Kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodiga on lähtuvalt bakalaureusetöö eesmärgist võimalik uurida Kaja Kallase kõnede teksti ja selle (varjatud) tähenduste sisu. Valitud uurimismeetod aitab selgitada, kuidas kõne ja keele kaudu kujuneb probleemist julgeolekuoht, mis vajab vastamist erakorraliste meetmetega. Eesmärgi täitmiseks ja kesksel uurimisküsimusele vastamiseks läheneb töö autor analüüsile deduktiivselt, lähtudes Vuori (2008) kõneakti teooriast ja Kopenhaageni koolkonna käsitlusest julgeolekustamisest. Kaja Kallase kõnede analüüsimisel aitab julgeolekustamist tuvastada operatsionaliseerimine. Seega on andmeanalüüs eesmärgipärane ning uurimistöös kasutatakse juhtumipõhist analüüsimeetodit. Töö valimi moodustavad Vabariigi Valitsuse avalikustatud peaminister Kaja Kallase kõned ajaperioodil 24.02.2022–15.07.2024.

Käesoleva töö esimene peatükk annab ülevaate julgeolekustamise ja kõneakti teooria teoreetilisest raamistikust, mida defineeritakse ja selgitatakse deduktiivse kvalitatiivse analüüsi läbiviimiseks. Teises peatükis antakse ülevaade kasutatavast metodoloogilisest lähenemisest ning kolmas peatükk keskendub julgeolekustamise analüüsile peaminister Kaja Kallase kõnedes.

1. Teoreetiline raamistik

Käesoleva bakalaureusetöö teoreetiline raamistik annab ülevaate julgeolekustamise ning kõneakti teooriatest. Töö kirjutamisel lähtutakse Kopenhaageni koolkonna käsitlusest julgeolekust ja julgeolekustamisest. Kopenhaageni koolkonna käsitluse autorid on Barry Buzan, Ole Waever ja Jaap de Wilde, kes on julgeolekustamise aastal 1998 lahti mõtestanud teoses “Security - A New Framework for Analysis”. Tegu on esmase ning enimkasutatud raamistikuga, millest on julgeolekustamise uurimisel lähtutud. Kopenhaageni koolkonna julgeolekustamise käsitluse keskmes on kõneakt. Kõneakti kontseptsioonile on aluse pannud John Langshaw Austin, kelle teooriat on ajas edasi arendatud – selles töös antakse eraldi ülevaade kõneaktist lähtudes Juha A. Vuori välja töötatud kõneakti teooriast. Kopenhaageni koolkonna käsitlust julgeolekustamisest on kritiseerinud ja ümbermõtestanud Pariisi koolkond, mis tugineb Thierry Balzacq'i käsitlusele julgeolekustamisest. Seejuures selgitatakse lähemalt, kuidas erinevad üksteisest Pariisi ja Kopenhaageni koolkondade käsitlused ning miks eelistatakse lähtudes töö uurimisküsimusest ja -fookusest Kopenhaageni koolkonna käsitlust.

1.1. Julgeolekustamise teooria Kopenhaageni koolkonna käsitluses ja selle kriitika

Buzan, Wæver ja de Wilde (1998: 21) kirjeldavad, kuidas traditsioonilise militaar-poliitilise arusaama järgi saab mõista julgeolekut ellujäämisena. Ellujäämine on siin kontekstis eesmärk, mis õigustab erakorralisi meetmeid eksistentsiaalse ohuga tegelemisel. Eksistentsiaalne oht on probleem, mis on kõige olulisem ning peaks olema prioriteetse tähtsusega. Tuginedes Austini (1975) kõneakti teooriale, on julgeolekustamine Kopenhaageni koolkonna käsitluses probleemi esitlemine eksistentsiaalse ohuna, mis vajab erakorralisi meetmeid (Buzan jt, 1998: 23-24). Nõnda on õigustatud otsused või tegevused, mis tavapärase poliitika raamistikus poleks aktsepteeritavad või mõeldavad (samas). Erakorralised meetmed võivad hõlmata salastatust, maksude kehtestamist või nende tõstmist, tavapärastes tingimustes mõeldamatute õiguste piiramist ning kõikide ressursside ja tähelepanu suunamist teatud probleemile või ülesandele (samas). Julgeolekustamise uurimine keskendub seega Kopenhaageni koolkonna käsitluse

järgi eelkõige retoorilise struktuuri uurimisele, mida iseloomustab ellujäämine ning meetmete prioriteetsus.

Julgeolekustamise protsessis saab vahet teha erinevatel toimijatel ning üksustel. Nii on selles protsessis esil kolm peamist üksust: julgeolekustavad toimijad, referentobjektid ning funktsionaalsed toimijad (Buzan jt, 1998: 36). Referentobjekt on miski, mis on eksistentsiaalselt ohustatud, vajades säilimiseks või ellujäämiseks kaitset – enamasti on selleks kas riik või rahvas, mille puhul mõistetakse ellujäämist suveräänsuse ja identiteedi kaudu, ent julgeolekustavatel toimijatel on idee poolest võimalik käsitleda referentobjekti laialdaste probleemide osas (samas). Julgeolekustavad toimijad väljendavad kõneakti kaudu ohtu referentobjektile (samas). See tähendab, et tegu on toimijatega, kes julgeolekustavad referentobjektide kaudu probleeme. Funktsionaalsete toimijate näol on tegu toimijatega, kes “mõjutavad sektorite dünaamikat” (Buzan jt, 1998: 36). Seega on tegu toimijatega, kes on midagi muud kui referentobjekt ja julgeolekustav toimija ning kes omavad suurt mõjuvõimu vastava sektori julgeolekualastes otsustes. Funktsionaalsed toimijad on julgeolekustamise protsessis aga sekundaarsed. Seetõttu ei oma funktsionaalsed toimijad julgeolekustamisel otsest rolli, mis tähendab, et julgeolekustamise moodustavad neli komponenti, milleks on eksistentsiaalne oht, erakorralised meetmed, referentobjekt ning julgeolekustav toimija.

Rahvusvaheliste suhete analüüsimisel, milles eksisteerivad üksused ning nendevaheline suhtlus, kasutatakse vahendina või analüütilise tööriistana sektoreid. Üksustevaheline suhtlus on jaotatud sektoriteks, mis tähendab, et sektorid on rahvusvahelistes suhetes otseku suhtluse erinevad tüübid. Buzani, Wæveri ja de Wilde'i käsitluses saab rääkida viiest erinevast sektorist: sõjalises sektoris saab rääkida suhetest, mis põhinevad sunnijõul; poliitilises sektoris suhetest, mis hõlmavad autoriteeti, valitsemise staatust ja tunnustamist; majanduslikus sektoris kaubanduse, tootmise ja finantside suhetest; sotsiaalses sektoris ühisidentiteedi suhetest ning keskkonnasektoris inimtegevuse ja planeedi biosfääri vahelistest suhetest (Buzan jt, 1998: 7–8). Tänapäeval käsitletakse aga sõjalist ja poliitilist sektorit ühise sektorina.

Selgitades kõneakti kontseptsiooni, kirjeldab John Langshaw Austin (1975: 12), kuidas eneseväljendamisel ei toimu vaid kirjeldamine, vaid sõnade kaudu tehakse ka midagi reaalsel. Nõnda integreerivad kõneakti kontseptsiooni julgeoleku temaatikaga Barry Buzan, Ole Wæver

ja Jaap de Wilde. Julgeolekustamises kinnistab kõneakt autoriteeti, mis kujundab rääkija kui ka kuulajate identiteete ning muudab sotsiaalseid suhteid (Stritzel, 2007: 362). Lähtudes Austini kõneakti teooriast, kujuneb Kopenhaageni koolkonna käsitluses julgeolekualane probleem diskursuse kaudu. Seejuures saab julgeolekustamist mõista kui intersubjektiivset akti, milles julgeolekustav toimija suunab oma tegevuse publiku poole (Stritzel, 2007: 362). Seega on julgeolekustamine julgeolekustava toimija ja publiku vaheline interaktsioon ohu mõistmisel ja tõlgendamisel, milles julgeolekustav toimija loob ohust kuvandi, millele publik vastata saab (samas). Kõneakti teel on ohu, kaitsmatuse või haavatuse, ning kindluse või ebakindluse taju sotsiaalselt konstrueeritud (Buzan jt, 1998: 57).

Pariisi koolkond, mida esindab Thierry Balzacq, kritiseerib Kopenhaageni koolkonna käsitluses publiku rolli ning julgeolekualaste probleemide kujundamist. Balzacqi järgi esineb julgeolekustamine vaid juhul, kui võimendav publik nõustub julgeolekustava toimija väidetega (Balzacq, 2011: 8–9). Nii kritiseerib Pariisi koolkond, et kõneakt ja Kopenhaageni koolkonna käsitlus julgeolekustamisest keskenduvad julgeolekualaste probleemide loomisele, selgitades, kuidas julgeolekualased probleemid tekivad ja kuidas neid kõne ning keele kaudu kujundatakse (Balzacq, 2011: 18). Kõneakt ei suuda aga Balzacqi käsitluse järgi selgitada täielikult julgeolekualaste probleemide olemust, kuna see ei võimalda kirjeldada sügavamalt julgeolekualaste probleemide kujunemise protsessi (samas). Bakalaureusetöö eesmärgi – julgeolekustamise praktiseerimise kaardistamine ja analüüsimine – täitmiseks on sobiv Kopenhaageni koolkonna käsitlus, kuna käsitlus selgitab julgeolekualaste probleemide loomist ning kujundamist keele ja kõne kaudu. Töö eesmärk ei ole analüüsida julgeolekualaste probleemide sügavamaid tekkemehhanisme, mis on Pariisi koolkonna fookuses.

Julgeolekustamist rakendatakse erinevatel eesmärkidel ning erinevas ulatuses. Selle ulatuse osas on võimalik eristada kahte erinevat vormi: *ad hoc* ehk juhtumipõhist ning seega ajutist protsessi, ning institutsionaliseeritud lähenemist (Buzan jt, 1998: 27). Institutsionaliseeritud lähenemise põhjal on julgeolekustamine pidev protsess, milles ohtusid nähakse pikaajalistena, mistõttu kaasnevad vastavate ohtude osas sellega ka pikaajalisemad riigi poliitika suunad või muutused struktuurides ning institutsioonides (samas). Kuivõrd julgeolekustamine võib olla vajalik tingimusel, et riik seisab silmitsi agressoriga, kes riigi olemust ohustab, kaasneb julgeolekustamise rakendamisega oht, et seda kasutatakse eesmärgiga vaigistada opositsiooni

ning anda võimulolijatele võimalus kasutada siseriiklikel eesmärkidel ohte ära. Seetõttu omandab julgeolekustamine teatud juhtudel negatiivse kuvandi, milles võimul olevatel osapooltel pole võimalik probleemidega tegeleda tavapärastes tingimustes, kuna julgeolekustamist saab kasutada meetodina tähelepanu pööramiseks probleemidele, mis tavapärastes tingimustes niivõrd tähelepanu ei saaks.

Kopenhaageni koolkonna käsitus eristab julgeolekustamise juures julgeolekustavat sammu ning edukat julgeolekustamist (Buzan jt, 1998: 25). Eduka julgeolekustamise eeldus on publiku aktsepteerimine ohu narratiivi osas, ent julgeolekustav samm tähendab ohu narratiivi esitamist, millega ei pruugi kaasneda publiku vastuvõtt (samas). See tähendab, et erakorraliste meetmete, eksistentsiaalse ohu ning referentobjekti esitlemisel võib julgeolekustava toimija retoorikat pidada julgeolekustamiseks, täpsemalt julgeolekustavaks sammuks, ent mille juures ei saa teha järeldusi julgeolekustamise edukuse osas. Julgeolekustamise uurimise keskmes pole küsimus, kas eksistentsiaalne oht realselt ka eksisteerib, vaid see, mida nähakse ohuna. Ohu olemasolu on keeruline hinnata, kuna kokkulepitud mõõdikut selle hindamiseks ei ole olemas. Siinkohal on oluline tähele panna, et sõna “julgeolek” kasutamine ei tee veel kõnest iseenesest julgeolekustamise kõneakti (Buzan jt, 1998: 33). Julgeolekustamise rakendamine või aktsepteerimine alati poliitiline valik, kuna selle üle, kas miski on julgeolekuprobleem, otsustab ühiskond tervikuna, kes peab ohtu päriselt tajuma ja nõustuma erakorraliste meetmete vajalikkusega (Buzan jt, 1998: 29–31).

Eduka julgeolekustamise kõrval saab vahet teha ka edukal kõneaktil. Edukaks kõneaktiks peavad julgeolekustamise juures olema täidetud sisemised ehk keelelised ja protseduurilised ning välised ehk kontekstuaalsed ja sotsiaalsed tingimused (Buzan jt, 1998: 32–33). Sisemised tingimused hõlmavad seda, et kõne peab järgima julgeolekustamise reegleid, ning välised tingimused seda, et julgeolekustaval toimijal oleks ühiskonnas teatud positsioon või autoriteet (samas). Sisemiste tingimuste osas kirjeldavad Buzan ja teised, et kõige olulisem on kasutada julgeolekustamisele omast struktuuri, mis tähendab eksistentsiaalse ohu ning referentobjekti rõhutamist (samas). Väliste tingimuste osas on kaks peamist tingimust: julgeolekustaval toimijal peab olema autoriteet ning toimija peab välja tooma eksistentsiaalse ohu tunnused, mis soodustavad julgeolekustamist (samas).

1.2. Julgeolekustamine sõjalis-poliitilises sektoris

Ennist kõne all olnud sektorid on vahendid, mis aitavad rahvusvahelisi suhteid analüüsimisel lihtsustada. Kuigi eelnevalt anti lühidalt ülevaade sellest, mida sektorid endast üldisel kujul kujutavad, saab eristada ka sektorite käsitlemist julgeolekustamise analüüsimisel. Käesoleva töö teemast tulenevalt on keskmes sõjaline ja poliitiline sektor, mida käsitletakse tihti ühise sõjalis-poliitilise sektorina. Buzan (1991: 433) on kirjeldanud, kuidas sõjaline sektor hõlmab julgeoleku käsitleluses endas riikide ründe- ja kaitsevõimekusest tulenevaid suhteid ning sellest tulenevat ohutaju või kavatsusi üksteise suhtes. Poliitiline sektor hõlmab endas aga riigi kui poliitilise üksuse stabiilsust, mida kirjeldavad valimissüsteemid ja ideoloogiaid, mis annavad riigile legitiimsuse (samam).

Tõenäolisemalt esineb julgeolekustamist võrreldes teiste sektoritega (keskkonnasektor, sotsiaalne sektor ja majanduslik sektor) enim sõjalis-poliitilises sektoris, mida rahvusvahelised suhted enim hõlmavad. Kuigi julgeolekustamist on võimalik rakendada ka majanduslikus ja sotsiaal-kultuurilises sektoris, on 21. sajandi teine kümnend toonud endaga kaasa kardinaalsed muutused rahvusvahelises poliitikas, milles Euroopa on asumis relvastuma, et kaitsta end väliste ohtude eest. Seetõttu on tõenäoline, et praegustes tingimustes rakendatakse julgeolekustamist eelkõige sõjalis-poliitilises sektoris. Sõjalis-poliitilises sektoris on kõige tähtsam toimija julgeolekustamise puhul riik, mille kõrval on referentobjekt enamasti riigi suveräänsus (Buzan jt, 1998: 49–50). Samuti tuleneb selles sektoris julgeolekustamine kas päris tajutud ohust või võib selle protsessi taga olla võimulolijate soov kinnistada võimu või legitiimsust (samam). Eksisteerib ka võimalus, et julgeolekustamine tuleneb mõlemast faktorist.

Välistele ohtudele suunatud julgeolekustamise keskmes on dünaamiline suhe objektiivsete võimsuste ning subjektiivsete tõlgenduste vahel (Buzan jt, 1998: 51). See tähendab, et julgeolekustamist rakendatakse lähtuvalt mõne teise riigi sõjalisest võimekusest, mida saab mõõta arvudes, ning tajutavast ohust ja riigi kavatsustest. Samam on oluline, et julgeolekustavad toimijad tajuvad ka ise ohtu, mille tulemusel tekib julgeoleku dilemma või olukord, milles heidutust suurendatakse avaliku poliitika kaudu (Buzan jt, 1998: 51–52). Kui rääkida julgeolekustamisest sõjalis-poliitilises sektoris olukorras, milles referentobjekt on riik, peab

julgeolekustav toimija olema riigiesindaja, kellel on piisavalt võimu rääkida riigi julgeoleku nimel (Buzan jt, 1998: 55–56).

Sõjalis-poliitilises sektoris nähakse eksistentsiaalset ohtu üldiselt riikide osas, kes on olulisel määral relvastunud ning kes on ajaloos olnud seotud agressiivsusega teiste riikide osas (Buzan jt, 1998: 57). Sõjalisi ohte seostatakse riigi tasandil esmatähtsusega. Nii on sõjalised ohud tahtlikud ja suunatud, mis illustreerivad eemaldumist tavapärastest poliitilistest suhetest (Buzan jt, 1998: 57–58). Kuna sõjalised ohud ohustavad kogu ühiskonda ja selle toimimist, on tegu kõrgeima taseme eksistentsiaalse ohuga. Ajalooline kogemus, geograafia ning võimaliku agressori sõjavõimekus suurendavad riikide ohutaju (Buzan jt, 1998: 58–59). Geograafia osas on riikidevaheline kaugus oluline faktor, mille põhjal riigid tunnetavad sõjalist ohtu. Kui teist riiki nähakse eksistentsiaalse ohuna, siis hõlbustab julgeolekustamise protsessi ajaloolised tingimused, mille puhul suurendavad eelnevad sõjad või okupatsioon ohutaju (Buzan jt, 1998: 59–60).

1.3. Kõneakti teooria Juha A. Vuori käsitluses

J. A. Vuori (2008: 75), kes tugineb Austini esialgselt välja töötatud kõneakti teooriale, kirjeldab, kuidas julgeolekustamist saab mõista kui kõneakti, mille saab omakorda jagada kolmeks järgnevaks elementaarseks kõneaktiks: väiteks, hoiatuseks ning nõudeks. Julgeolekustamine on sotsiaalne ja poliitiline akt, mille puhul on oluline ohu kommunikeerimine ning poliitiline ja sotsiaalne kontekst (samas).

Julgeolekustamise juures käsitleb Vuori väidet kui olukorda, milles väljendatakse eksistentsiaalset ohtu referentobjektile ning võetakse seisukoht eksistentsiaalse ohu olemasolu osas (Vuori, 2008: 77). Sisuliselt eeldab väide, et julgeolekustav toimija või kõneakti läbiviija peab oma öeldut argumenteerima, tõestades enda väidet (samas). Konkreetsemalt öeldes selgitatakse väitega hetkeolukorda lähtudes ohust.

Hoiatus kerkib julgeolekustamisel esile juhul, milles väljendatakse teo tegemata jätmisel ohu realiseerimist, mis ei ole kuulaja huvides ning mille ilmnemine pole raudne tõde (Vuori, 2008:

77). Võib öelda, et hoiatus põhineb hirmutamisel, milles julgeolekustava toimija eesmärk on veenda kuulajaid otsusega kaasa minemiseks või panna kuulajad ise midagi tegema.

Nõuet võib kõneakti juures mõista kui kõneakti esitaja nõudmist või palvet, et kuulaja aktsepteeriks ohu ärahoidmiseks tulevikus toimuvat tegevust (Vuori, 2008: 81). Siinkohal on oluline, et nõudest peab olema võimalik keelduda, mistõttu argumenteeritakse seda läbi julgeolekustamise (samas). Seejuures peab kuulaja samal ajal olema võimeline tegema seda, mida temalt nõutakse ning tegu peab olema teoga, mida kuulaja iseseisvalt nõudeta ei teeks (samas). Seega tähendab nõue kui kõneakti viis olukorda, milles öeldakse, et kui ohule teatud moel ei reageerita, siis ei suudeta ohtu ka ära hoida.

Olles lahti mõtestanud julgeolekustamise teooria, sellele viitavad tunnused ning selle omadused, on võimalik teoreetilist raamistikku kasutada Kaja Kallase potentsiaalset julgeolekustamist uurides tema kõnedes alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse. Teooria põhjal on võimalik viia läbi operatsionaliseerimine, mis aitab analüüsida ja tuvastada julgeolekustamist endise peaministri kõnedes. Töö keskmes on seega julgeolekustamise teooria kohaselt julgeolekustav toimija, referentobjekt, eksistentsiaalne oht ning erakorralised meetmed. Vuori sõnastatud kõneakti teooria võimaldab selgitada kõneakti stiili, mille kaudu saab vastata käesoleva töö uurimisküsimusele. Töö uurimisperiood alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse viitab sellele, et Kaja Kallase kõnede fookus peaks enamasti toimuma sõjalis-poliitilises sektoris, milles julgeolekustamise tunnuste lahti selgitamine lihtsustab kõnede analüüsi, võimaldades mõista selle sektori protsesse. Nii toetab teoreetiline raamistik uurimisküsimustele vastuse leidmist ning töö eesmärgi täitmist seoses julgeolekustamisega Kaja Kallase kõneaktides.

2. Metoodika

Käesolev peatükk annab ülevaate bakalaureusetöös käsitletavast uurimismeetodist, empiirilistest andmetest ning andmeanalüüsi põhimõtetest. Eesti valitsusjuhi julgeolekustamine Ukrainas toimuva sõja vältel on seni puuduolev teadmine. Julgeolekustamise uurimine Ukrainas toimuva sõja kontekstis, lähtudes Eesti valitsusjuhist, aitab luua selgema arusaama osast Eesti poliitilisest kommunikatsioonist. Nii selgub, kuidas peaminister Kaja Kallas poliitilise toimijana raamistab probleeme eksistentsiaalse ohuna, mille kaudu õigustatakse erakorralisi meetmeid. Julgeolekustamist on seni uuritud Ukrainas toimuva sõja jooksul, näiteks Saksamaa välispoliitiliste hoiakute muutuste põhjendamise taustal (Maas, 2023). Eestis ei ole seni uurimustes käsitletud julgeolekustamist, mis võtaks fookusesse Eesti peaministri, keda on tituleeritud sõjaprintsessiks (Krjukov, 2022), ning tema kõneaktid Ukrainas toimuva sõja puhul pikema perioodi vältel.

Bakalaureusetöö keskne uurimisküsimus on, kuidas on Kaja Kallas peaministrina kasutanud julgeolekustamist alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse. Kesksele uurimisküsimusele otsitakse vastust lähtuvalt töö neljast alauurimisküsimusest:

- 1) Mis või kes vajab kaitset ning milliselt seda esitatakse?
- 2) Milles seisneb ja millest tuleneb eksistentsiaalne oht? Kuidas käsitletakse eksistentsiaalset ohtu referentobjektile?
- 3) Milliselt avalduvad esitatud erakorralised meetmed referentobjekti kaitsmiseks eksistentsiaalse ohu eest?
- 4) Milline on julgeolekustamisel Kaja Kallase kõneakti stiil lähtudes Vuori (2008) kõneakti teooriast?

Käesoleva töö eesmärk on analüüsida Kaja Kallase kui peaministri kõnesid Ukrainas toimuva sõja perioodil ning kirjeldada kõnedes esinevat julgeolekustamist. Lähtudes töö eesmärgist,

kasutab autor nähtuse uurimiseks kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit, mida on kirjeldanud Veronika Kalmus, Anu Masso ja Merle Linno (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab uurida tekstide ja tähenduste sisu, olles eelistatud meetod juhtudel, mil võimalikku varjatud sisu sisaldavat teksti vaadeldakse tervikuna (Kalmus jt, 2015). Uurimistöö küsimusele vastamiseks, kuidas Kaja Kallas on julgeolekustamist kõneakti kaudu praktiseerinud, on kvalitatiivne sisuanalüüs sobiv meetod, suutes selgitada Kaja Kallase kõnesid ja selle (varjatud) tähenduste sisu. Nii võimaldab kvalitatiivne sisuanalüüs lähtudes julgeolekustamise teooriast selgitada, kuidas luuakse ning kujundatakse kõne ja keele kaudu julgeolekualaseid probleeme. Seega selgub, kuidas kõneaktide kaudu kujuneb probleemist julgeolekuoht, millele on vaja vastata erakorraliste meetmetega. Vaatamata asjaolule, et kvalitatiivne sisuanalüüs on tekstipõhine ning selle käigus ei taandata tekstide sisurikkust koodidele ega moonutata uuritavat nähtust, on valitud meetodi üks nõrk külge info "õngitsemine" (Kalmus jt, 2015). Kvalitatiivse sisuanalüüsi valiidsust suurendavad aga selgelt sõnastatud uurimisküsimused (samas). Seega võimaldavad käesolevas töös valiidsust suurendada püstitatud keskne uurimisküsimus kui ka alauurimisküsimused, suunates töö autorit süstemaatiliselt otsima vastuseid sõnastatud küsimustele.

Uurimisele lähenetakse deduktiivselt lähtuvalt Kopenhaageni koolkonna käsitlusest julgeolekustamisest ning Vuori (2008) kõneakti teooriast. Sisuanalüüsis on kooditabeli põhikategooriad julgeolekustamise osad (referentobjekt, eksistentsiaalne oht ja erakorralised meetmed) ning kõneakti stiil, mis kujunevad operatsionaliseerimise kaudu. Operatsionaliseerimine aitab tuvastada ning analüüsida julgeolekustamist Kaja Kallase kõneaktides, tuues välja uuritavad põhikontseptsioonid (vt Tabel 1). Andmeanalüüs on eesmärgipärane, kuna operatsionaliseerimise käigus on teada, mida andmehulgast otsitakse. Uurimistöös kasutatakse juhtumipõhist ehk vertikaalset analüüsimeetodit.

Analüüsi valimi moodustavad Kaja Kallase kõned peaministrina uurimis perioodil 2022-2024. Peaminister Kaja Kallase kõnede transkriptsioonid on saadud Vabariigi Valitsuse veebilehelt Valitsus.ee. Siinkohal tuleb meenutada, et töö keskendub julgeolekustamise uurimisele peaminister Kaja Kallase kõnedes alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse. Seega on kõnede valimi ajaline kitsendus alates Venemaa täiemahulise invasiooni algusest Ukrainasse (24.02.2022) kuni Kaja Kallase teateni tagasiastumisest peaministrina

(15.07.2024). Kasutades Vabariigi Valitsuse veebilehe otsingumootoris võtmesõna "Peaministri kõned", selgub, et uurimisperioodil on Kallas pidanud peaministrina 29 kõnet, mis moodustab töö valimi. Valimisse kuuluvad kõik uurimisperioodi jooksul 24.02.2022–15.07.2024 peetud kõned, kuna arvestada tuleb teoreetilises raamistikus kirjeldatuga, et julgeolekustamisel ei pruugi julgeolekustav toimija kasutada sõna "julgeolek" (Buzan jt, 1998: 33). Seetõttu on oluline analüüsida kõikide peaminister Kaja Kallase peetud kõnede sisu. Kõnesid hakatakse käesolevas töös kodeerima lähtuvalt operatsionaliseerimisest.

Kvalitatiivse sisuanalüüsi eesmärk ei ole kodeerida uuritavat teksti analüüsiühikute kaupa ja seejuures pole analüüsiühik analüüsis üheselt määratud ning võib vajadusel muutuda (Kalmus jt, 2015). Kalmuse jt (2015) kirjelduse järgi on kodeerimine kvalitatiivse analüüsi põhiline operatsioon, milleks jaotatakse tekst selle põhjalikult uurimiseks ja mõistmiseks osadeks. Nii saab eristada kolme tüüpi kodeerimist, milleks on induktiivne, deduktiivne ja nimetatud tüüpe ühendav kodeerimise tüüp. Käesolevas töös lähtutakse deduktiivsest kodeerimisest. Kalmuse jt (2015) sõnul kasutatakse seda tüüpi kodeerimist juhul, kui koodid on loodud vastavalt teoreetilistele materjalidele. Töö teoreetilises raamistikus selgitati julgeolekustamise osasid, milleks on referentobjekt, eksistentsiaalne oht ning erakorralised meetmed, mistõttu on neid teadmised võimalik rakendada koodide loomisel töö empiirilises osas. Nii on töö autor operatsionaliseerimise kaudu seadnud julgeolekustamise tunnustele analüütilised küsimused ja nende tunnuste kirjeldused, mis võimaldavad tekstist vastavaid osasid kodeerida (vt Tabel 1).

Operatsionaliseerimise kesksed mõisted tulenevad julgeolekustamise teoreetilisest raamistikust, mille on sõnastanud Kopenhaageni koolkond: julgeolekustav toimija presenteerib kõneakti kaudu midagi kui eksistentsiaalset ohtu referentobjektile, mis vajab ohu eest kaitsmiseks erakorralisi meetmeid. Lisaks uuritakse lähtudes Vuori kõneakti teooriast Kaja Kallase kõneakti stiili, mis aitab vastata bakalaureusetöö uurimisküsimusele. Kindlustamaks, et koodid on analüüsiks ühiselt mõistetavad, kodeeris eelnevalt analüüsile Kaja Kallase kõne "Peaminister Kaja Kallase poliitiline avaldus 2024. aasta riigieelarve eelnõu üleandmisel" ka testkodeerija, kelle koodide arv oli 24, kõrvutades töö autori koodide arvu 27. Seega on keskmine koodide arv töö autori ja testkodeerija vahel 25,5, mis teeb kattuvuseks 82,35%, mis tähendab, et kattuvus on suhteliselt suur. Koodide jaotuse põhimõtted kajastuvad kooditabelis (vt Lisa 1).

Tuleb tõdeda, et analüüsiga ei saa üldistada kõikide Eesti peaministrite – nii enniste kui tulevaste – poliitilist kommunikatsiooni, veel vähem saab rääkida kogu Eesti poliitilise kommunikatsiooni üldistamisest. Samamoodi ei saa täielikult üldistada analüüsi tulemusel Kaja Kallase poliitilist retoorikat, sest see eeldaks uurimisperiodile eelnenud kõnede analüüsi. Üldistusi saab aga teha Kaja Kallase kui peaministri julgeolekustamise osas alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse. Samas tuleb juhtumi puhul silmas pidada, et kvalitatiivse analüüsi tulemused ei ole erinevate uurijate puhul täielikult kattuvad, mistõttu mõjutab üldistuste tegemist ka analüütiku tõlgendused.

Tabel 1. Julgeolekustamise ning kõneakti teooria operatsionaliseerimine

	Referentobjekt	Eksistentsiaalne oht	Erakorralised meetmed	Kõneakti stiil
Analüütilised küsimused	Mis või kes vajab kaitset ning milliselt seda esitatakse?	Milles seisneb ja millest tuleneb eksistentsiaalne oht? Kuidas käsitletakse eksistentsiaalset ohtu referentobjektile?	Milliselt avalduvad esitatud erakorralised meetmed referentobjekti kaitsmiseks eksistentsiaalse ohu eest?	Milline on julgeolekustamisel Kaja Kallase kõneakti stiil lähtudes Vuori (2008) kõneakti teooriast?
Tunnuste kirjeldus lähtudes	Miski (enamasti riik või rahvas - suveräänsus või	Eksistentsiaalne oht referentobjektile.	Erakorralised või hädaolukorrameetmed, mis vajavad	Kõneakti stiil hõlmab kas väidet,

teoreetilisest raamistikust	identiteet), mis on eksistentsiaalselt ohustatud ning vajab säilimiseks või ellujäämiseks kaitset.	Selle olemuse tõttu õigustatakse erakorralisi meetmeid. Väljendatakse ohtu ühiskonnale, süsteemile või selle senisele toimimisele, kasutades olukorra illustreerimiseks hoiatavaid näiteid.	kiiret rakendamist, et ära hoida eksistentsiaalne oht referentobjektile. Erakorralised meetmed hõlmavad endas tegevusi või otsuseid, mis tavapärase poliitika kontekstis poleks mõeldavad.	hoiatust või nõuet. Kõneakti stiil kirjeldab ohu kommunikatsioonimist.
------------------------------------	--	---	--	--

Allikas: autori koostatud.

3. Analüüs ja tulemused

Lähtudes bakalaureusetöös sõnastatud uurimisküsimustest, annab järgmine peatükk ülevaate Kaja Kallase kui peaministri kõnede analüüsi tulemustest. Töö analüüs toetub teoreetilises osas defineeritud julgeolekustamise omadustele, mil Kallase kõnesid analüüsitakse lähtuvalt eksistentsiaalsest ohust, referentobjektist ning erakorralistest meetmetest. Uurimisküsimusele vastamiseks analüüsitakse lähtuvalt Vuori kõneakti teooriast ka Kaja Kallase kõneakti stiili. Julgeolekustamise moodustavad omadused ning kõneakti stiil moodustavad igaüks analüüsis kokku neli alapeatükki.

Julgeolekustamist ei esinenud kõigis valimisse kuulunud 29 kõnes, täpsemalt kuues neist (Vabariigi Valitsus, 2022k; 2023d; 2023h; 2023j; 2024f; 2024g). Nendest kõnedest, milles julgeolekustamist ei esinenud, olid pool otseselt suunatud kultuuri- ja haridusvaldkonnale. Kuigi kõnedes, milles julgeolekustamist ei tuvastatud, võis Kaja Kallas tuua välja midagi, mis vajas kaitset, siis ei toodud neis välja eksistentsiaalset ohtu, mis referentobjektile lasub. Seetõttu ei saanud käsitleda juhtumeid kui julgeolekustamist, kuna referentobjekt nõuab olemuselt julgeolekustamise puhul eksistentsiaalse ohu sõnastamist.

3.1. Eksistentsiaalne oht

Alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse, on peaminister Kaja Kallas enda kõnedes väljendanud Venemaast lähtuvat eksistentsiaalset ohtu. Nii selgub, et kõige suurema eksistentsiaalse ohuna näeb Kaja Kallas Eesti peaministrina Venemaast kui riigist, juhtidest, poliitikutest ja välispoliitikast tulenevat sõjalist ning mõtteliselt ohtu. Kuigi uurimisküsimus on seotud otseselt eksistentsiaalse ohu sisuga, mitte eksistentsiaalse ohu esinemise sagedusega Kallase kõnedes, annavad siiski koodide esinemise sagedused juurde konteksti, mistõttu tuuakse need välja. Venemaast tulenevat sõjalist ja mõttelist ohtu toob Kallas uurimisperiodil peetud 19 kõnes välja 67 erineval korral, mis moodustab 15% kõikidest kodeeritud üksustest. Teise tuvastatud alamkategoriana saab tuua välja eksistentsiaalse ohu, mis väljendub Venemaa igasuguses mõjutustegevuses, hõlmates manipulatsiooni energiahindadega, küberrünnakuid, äärmusluse toetamist ning selle kaudu ühiskonna lõhestamist. Venemaa

mõjutustegevusest lähtuvat eksistentsiaalset ohtu esineb 11 Kaja Kallase peetud kõnes 21 korral. Järgnevalt selgitatakse alapeatükis, kuidas väljendab Kallas Venemaast tulenevat ohtu.

Kaja Kallase retoorikas saab pidada eksistentsiaalseks ohuks Venemaast lähtuvat sõjalist ja mõttelist ohtu. Esiteks võib selle eksistentsiaalse ohu juures rääkida ohust, mis tuleneb Venemaast kui riigist. Siinkohal seisneb mõtteline oht Venemaa nägemuses maailmast, mida viimane kujundada püüab. Kallas kujutab Venemaa riigist tulenevat ohtu kui ainukest suurt välisohtu, mis Eestil lasub, kirjeldades seda järgmiselt:

“Meil on ainult üks vaenlane. See on Venemaa. Me ei saa üle ega ümber faktist, et just Venemaa on muutnud maailma meie ümber oluliselt ebaturvalisemaks, kui see veel mõnda aega tagasi tundus. Me oleme täna oma taasiseseisvumise aja kõige rängemas julgeolekukriisis” (Vabariigi Valitsus, 2022f).

Kujutades Venemaad kui prioriteetset ja ainsat ohtu Eesti riigile, võimendab Kaja Kallas kõne pidamise hetkel kestva julgeoleku olukorra kriitilisust, üritades nii mõjutada avalikku arvamust ning veenda publikut efektiivsemalt eksistentsiaalses ohu olemuses. Venemaas kui riigis nähakse pikaajalist eksistentsiaalset ohtu, mida Kallas kirjeldab järgnevalt: *“Meie poliitika peab lähtuma arusaamast, et Venemaa oht ei kao homme”* (Vabariigi Valitsus, 2022g). Viidates, et Venemaast lähtuv oht ei kao, omandab Kallase julgeolekustamise ulatus teooriasas kirjeldatud institutsionaliseeritud mõõtme, milles Venemaast tuleneva ohu olemus ja selle mõjud on Eesti poliitika suunale ja struktuurile pikaajalised.

Siinkohal mängib publikule Venemaast tuleneva ohu veenmises rolli ka rõhumine Eesti riigi ajaloole ning suhetele Venemaaga ning Nõukogude Liiduga. Ajalooline kogemus tekitab, nagu teoreetilises raamistikus Buzan jt kirjeldasid, ohutunnetust või suurendab seda. Kaja Kallas on peaministri rollis kirjeldanud oma kõnedes Venemaa sõjalist ning mõttelist ohtu lähtudes Eesti ja eestlaste läbielamistest Nõukogude Liidu okupatsiooni perioodil. Nõnda kirjeldab Kaja Kallas järgmist:

“Venemaa on oma käitumisega näidanud, kui palju valu võib kogu maailmale põhjustada üks suur ja kuri riik. Meile on Venemaa käitumine ühemõtteliselt jälle

kord meelde tuletanud ammu tuntud tõe – mitte kunagi enam üksi, mitte kunagi enam Venemaa mõju all” (Vabariigi Valitsus, 2022f).

Samas ei praktiseeri peaminister sellist diskursust vaid ühe eesmärgiga, milleks on veenda eestlasi Vene ohus, vaid näib, et lisaks on diskursuse eesmärk ajalooliste läbielamiste valguses luua Eestist rahvusvahelises keskkonnas või rahvusvahelise publiku ees kuvand kui usaldusväärsest, kogemustega ning seega asjatundlikust riigist. Taoliselt on Eesti Kallase nägemuses riik, millel on autoriteeti, et võtta Ukraina-teemadel Euroopa Liidu ning rahvusvahelisel tasandil juhtroll. Sellele, et Kallase kõnedes on olnud eesmärk luua Eestist rahvusvahelise publiku ees kuvand kui asjatundlikust riigist, mida tuleks Ukrainas toimuva agressiooni kontekstis kuulata, viitab ajaloo rõhuline Euroopa Parlamendis peetud kõnes, milles Kallas kirjeldab järgmiselt:

“Olen teadlik, et mitte kõik ELi liikmesriigid ei ole NATO liitlased. Kui mu isa juhtis Eesti liitumisläbirääkimisi NATO-ga, küsiti temalt tihti: „Miks sul seda vaja on? Venemaa ei kujuta endast enam ohtu”. Me tundsume oma naabrit siis ja tunneme oma naabrit nüüd” (Vabariigi Valitsus, 2022j).

Nii viitab Kallas ajaloolistele kogemustele selle kaudu, et Eesti tundis Venemaast tulenevat ohtu riigi suveräänsusele pärast taasiseseisvumist lähtudes ajaloolistest läbielamistest, mistõttu otsustati ka NATO-ga ühineda. Väljendades Eesti taju Venemaa ohu osas eelnevalt Ukraina toimuvale agressioonile ning nähes samaaegselt potentsiaali Venemaa ohu realiseerumises kõne pidamise hetkel, loob Kallas Eestist kuvandi kui asjatundlikust riigist Venemaast lähtuva ohu osas. Seda kinnitab ka Kallase sõnavõtt Euroopa Parlamendile peetud kõnes, milles peaminister sõnab, et Eesti on pidevalt üritanud Euroopa Liidu liikmesriike veenda Venemaast lähtuvas eksistentiaalses ohus, lähtudes Eesti ajaloolistest läbielamistest seoses eestlaste küüditamistega Nõukogude Liidu tagalaisse: *“Nii võiks öelda, et meil, eestlastel, on oma kogemus küüditamise ja sõdade eest põgenemisega. Ja meil on ka mõningaid kogemusi Venemaaga, mida me oleme püüdnud jagada ülejäänud ELiga alates ühinemisest” (Vabariigi Valitsus, 2022j).*

Siinkohal jääb Kallase sõnavõtust silma sõna “püüdnud”, mis viitab sellele, et varasemalt pole Eesti suutnud ajalooliste kogemustele toetudes veenda Euroopa Liitu Venemaast lähtuvas ohus. Nõnda võib tõlgendada seda kui peidetud kriitikat, mille sisu seisneb selles, et vaatamata Eesti hoiatustele, ei tajunud Euroopa Liit Venemaast lähtuvat ohtu vähemalt senini, kuni Venemaa alustas täiemahulist sõda Ukrainas. Liitlaste-kriitilist retoorikat võib märgata ka Kallase kõnes ohu veenmise kaudu siseriiklikul tasandil, mil peaminister kirjeldab, kui rahvusvaheliselt tasandilt tuleb sõnumeid, kuidas saavutada rahu, siis eestlastena *"teame oma ajaloost, mida tähendab rahu Venemaa mõistes: massilised küüditamised, tapmised, meie keele ja kultuuri allasurumine"* (Vabariigi Valitsus, 2023c), mille kordumist ei tohi taas lubada.

Samas ei võimenda Venemaalt tulenevat ohtu Kallase sõnavõttudes mitte vaid ajaloolised läbielamised Nõukogude Liidu okupatsiooni ajal, vaid ka geograafia, kuna Eesti puhul on tegemist Venemaa naaberriigiga. Riigid, ent ka selle kodanikud, tunnetavad üha enam võimaliku agressori sõjavõimekust ja ohtu, kui neid hõlmab ühine piir. Sellest lähtudes kirjeldab Kallas järjepidevalt Venemaa sõjalisest võimekusest tuleneva ohu väljendamisel Eesti piirnemist agressoriga: *"Ukraina ei ole ühe hullumeelse mehe ühekordse valearvestuse ohver. Me oleme tunnistajaks Kremli pikalt planeeritud kampaaniale, mille eesmärgiks on kehtestada kontroll naaberriikide üle toore jõuga, hoolimata inimkuludest"* (Vabariigi Valitsus, 2022g). Peaminister Kallas rõhutab lisaks, et Venemaa on ebameeldiv naaberriik, keda Eesti ei ole endale ise kahjuks valida saanud. Seejuures kirjeldab Kallas, et tegu on "ühe kõige agressiivsema riigiga", kelle naabruses tuleb Eestil hakkama saada (Vabariigi Valitsus, 2023c; 2023g; 2024e). Seega pole Kallase nägemuses võimalik Venemaast tulenevat ohtu kaotada, vaid Venemaa ohust tulenevaid mõjusid on võimalik leevendada või vähendada.

Inimgeograafia aspektist on Venemaa poliitikute ning propagandistide poliitdiskursusest jäänud kõlama, et sõda Ukrainas alustati eesmärgiga kaitsta sealset venekeelset elanikkonda või Vene kodakondsusega elanikke. Arvestades, et Venemaa naaberriikides (sealhulgas Eestis) elab arvestatav hulk venekeelseid elanikke, näeb sarnast ohtu agressioonile Venemaast tulenevalt ka Kallas. Nõnda kirjeldab peaminister järgmiselt: *"Ärgem eirakem fakti, et Venemaa agressioonide puhul naaberriikide vastu on olnud esmaseks ettekäändeks väidetav vajadus „kaitsta“ neis riikides elavaid venekeelseid inimesi"* (Vabariigi Valitsus, 2022f).

Sellest võib järeldada, et Venemaast lähtuva eksistentsiaalse ohu veenmist võimendab riikide geograafilise läheduse rõhutamisele lisaks ka etnilised faktorid.

Venemaa sõdasid iseloomustab tsükliline agressioon, mis on aja jooksul kordunud. Nii on Venemaa näol tegu eksistentsiaalse ohuga, mis on aastate jooksul tulnud taas päevakorda. Tsüklilise agressiooni osas kirjeldab Kallas, kuidas Venemaal on varasemalt lastud sõdade pidamisest ja hävituslikust tegevusest karistusega pääseda, ent selle jätkumisel lasub oht, et sõda jõuab tsüklina omakorda Eestisse (Vabariigi Valitsus, 2023c). Nii on samamoodi eelnevale esil liitlaste-kriitiline hoiak, mis seisneb tegevusetuses. Peaminister kirjeldab Venemaa tsüklilist agressiooni kui eksistentsiaalset ohtu järgmiselt:

“Varasemad Putini sõjad näitavad, miks ta ei tohi praegust sõda võita ja miks Moskvale ei tohi lubada teeselda, et ta on selle käigus midagi saavutanud. Oleme lasknud Putinil agressiooni tagajärgedest mitu korda varem pääseda. Me ei saa lasta tal enam puhtalt pääseda. Kui see peaks juhtuma, siis tema isu ainult kasvab ning sellele järgnevad uued hirmuteod ja inimlikud kannatused” (Vabariigi Valitsus, 2022i).

Siinkohal on märgata, kuidas Kallas toob esile, et Venemaast lähtuv sõjaline oht tuleneb mõneti Euroopast ning lääneriikide tegevusetusest, mis on võimaldanud agressioonil korduda seetõttu, et Venemaa agressioonil pole olnud riigile piisavaid tagajärgi. Kallase kõnedest nähtub, et kuigi peaminister viitab Venemaalt tulenevale sõjalisele ohule, samastab ta seejuures ohuallikana sisuliselt Vladimir Putini ja Venemaa. Peaministri retoorika viitab, et kuigi Putin on Venemaa sõdade üle otsustaja, lasub sõdade pidamine süsteemsemalt Venemaal, mil Venemaast lähtuvat ohtu näeb Kallas mitte vaid indiviidis, vaid riiklikus süsteemis, mis toimib Putini toel. Kallas sõnastab sõnavõttudes Venemaa ohu lähtuvalt Venemaa riiklikust süsteemist, mida toetavad Putini agressiivsed ja isiklikud arusaamad tulenevalt ajaloost (Vabariigi Valitsus, 2022a; 2022d; 2022i; 2022j; 2023f). Nii kirjeldab peaminister järgmiselt:

“Hoiatusmärgid olid olemas: imperialistlik nostalgia, Venemaa poolt Nõukogude Liidu hümnide alleshoidmine, narratiiv Venemaa ohvriks olemisest üheskoos ränga läänevastase propagandaga, sulgedes samal ajal vaba meedia. Ja me olime tunnistajaks Putini sõdadele Tšetšeenias, Georgias, Donbassis ja Krimmis.

Vaadates neid hoiatusmärke, näib tagasipöördumine sõja ja agressiooni juurde vältimatu” (Vabariigi Valitsus, 2022i).

Teise eksistentsiaalse ohuna saab Kallase kõnedest välja tuua Venemaa mõjutustegevusest lähtuva ohu, mis hõlmab manipulatsiooni energiaga, küberrünnakuid, tuge äärmuslusele Euroopas ning ühiskonna lõhestamist. Selle ohu olemuse juures kirjeldab Kallas, kuidas Venemaa on kujundanud gaasist “relva”, kasutades viimast Euroopa destabiliseerimiseks: *“Suur osa Euroopast kasutab energiaallikana just maagaasi. Venemaa jaoks on maagaasist aga saanud poliitiline vahend, millega destabiliseerida demokraatlikke riike Euroopas”* (Vabariigi Valitsus, 2022h). Euroopa oli ning on siiani teatud määral sõltuv Venemaa maagaasist, mistõttu kujutab Venemaa mõjutustegevus Euroopale destabiliseerimise kaudu ohtu. Kuna Venemaa kasutab Euroopa riikide suhtes energiat kui mõjutusvahendit, saavutamaks oma eesmärgi, olgu selleks kas Ukraina toetuse vähendamine või Lääneriikide lõhestamine, tuleneb Venemaa mõjutustegevusest lähtuv eksistentsiaalne oht ka Venemaa ultimaatumitest, nõudes Euroopalt endale sobivaid samme. Samas kirjeldab Kallas eksistentsiaalset ohtu ka inflatsiooni ja inimeste toimetuleku halvenemise osas, mida Venemaa on põhjendanud oma mõjutustegevusega, tuues esile Venemaa tahte lõhestada Euroopat ning Eesti ühiskonda. Nii selgitab Kallas:

“Lisaks otsesele sõjalisele ohule on Venemaa olulisel määral kaasa aidanud nii energiahindade järsule kallinemisele kui selle läbi inflatsioonile ja inimeste probleemidele toimetulekuga, lootes sellega kaasa tuua ühiskonna ebastabiilsust” (Vabariigi Valitsus, 2022f).

Kuigi enamasti räägib Kallas Venemaa mõjutustegevusest seoses energiahindadega ja toimetulekuga, on teatud kõnedes eksistentsiaalse ohuna esile toodud ka Venemaa ründed Eesti info- ja küberruumile (Vabariigi Valitsus, 2022e; 2022h). Samuti Venemaa praktika kasutada migratsiooni Euroopa vastu otsekui relvana, tuues esile hübriidsõja olemuse (Vabariigi Valitsus, 2022a; 2022e).

3.2. Referentobjektid

Endise peaministri Kaja Kallase kõnedes on võimalik tuvastada kolme peamist referentobjekti ehk midagi, mida nimetatud eksistentsiaalsed ohud ohustavad ning mis vajavad säilimiseks või ellujäämiseks kaitset erakorraliste meetmete näol. Nimetatud kolm referentobjekti, mida Kallas enda kõnedes nimetab, on Eesti suveräänsus; Euroopa ja selle väärtused; ning Eesti rahvas ja nende toimetuleku säilitamine või tagamine. Kallas presenteerib oma kõnedes kõige enam referentobjektina Eestit kui riiki, mis esineb 21 kõnes 71 korda. Teisalt tõstatab Kallas referentobjektina esile Euroopat ning selle väärtuseid, mida esineb 13 kõnes 39 korda. Kõige vähem on märgata eksistentsiaalset ohtu Eesti rahvale ja nende toimetulekule, olles esil 11 kõnes 19 korral.

Esiteks on Kallas käsitlenud Venemaa eksistentsiaalset ohtu Eesti suveräänsusele. Oht Eesti suveräänsusele hõlmab selles kontekstis Eesti riigi kui terviku julgeolekut ning Eesti territoriaalset terviklikkust, mis tuleneb valdavalt potentsiaalsest sõjalisest rünnakust Eesti vastu. Nii kirjeldab Kallas, et Ukraina sõja algusele eelnevalt ei nähtud ühiskondlikul tasandil laiemalt ohtu Eesti vabadusele ja iseseisvusele, ent alates sõja algusest on oht Eestile kujunenud reaalseks:

“Meie vabadus, meie iseseisvus kõlasid veel neli aastat tagasi paljudele kui poliitilised klišeed, mida päriselus ei ähvardanud miski. Need olid 30 aastaga muutunud iseenesestmõistetavateks ja oht meie riigi eksisteerimisele tundus mõnelegi pigem teoreetiline. Mitte enam” (Vabariigi Valitsus, 2023f).

Kallase retoorika kujutab Venemaad reaalse sõjalise ohuna Eesti vabadusele ja iseseisvusele. Kuigi peaminister kirjeldab, kuidas Eesti vabadus oli paljudele eestlastele ja poliitikutele poliitiline klišee, mis ei olnud ohustatud, siis viitab tema kõneviis, et teatud osa ühiskonnast nägi ka varasemalt Venemaas ohtu Eesti riigi iseseisvusele. Tekkinud olukorda kirjeldatakse aga kui suunamuutust, milles valitseb konsensus, et Eesti julgeolek ning vabadus on ohustatud. Selle baasilt, et Eesti riik on eksistentsiaalselt realselt ohustatud, on võimalik õigustada erakorralisi meetmeid, mida on vaja riigi julgeoleku tagamiseks. Olles Eesti Vabariigi peaminister, on Kallasel piisavalt autoriteeti ja võimu, et rääkida Eesti riigi julgeoleku nimel.

Eesti iseseisvus on kõige prevalentsem referentobjekt Kallase kõnedes, mida saab paigutada sõjalis-poliitilisse sektorisse. Teooriaosas selgitati Buzani jt käsitluse põhjal, kuidas selles sektoris on referentobjekt üldiselt riigi suveräänsus, mida saab kinnitada ka Eesti peaministri retoorika osas.

Veendes publikut olukorra tõsiduses, kirjeldab sarnaselt eksistentsiaalsele ohule Kallas ka referentobjekti juures Eesti ja eestlaste ajaloolisi läbielamisi seoses Nõukogude Liidu okupatsiooniga. Nii toob ta välja, et Eesti on pidanud oma vabadust mitmeid kordi kaitsma ning nüüdseks on Eesti taas olukorras, kus vabadus on ohustatud, kirjeldades tuleviku ebamäärasust:

“Oleme pidanud oma iseseisvuse mitu korda välja võitlema. Paljudele meist sai valusalt selgeks, kui kallist hinda maksame vabaduse eest. Selgeks sai ka see, et vabadus pole sülle kukkunud kingitus. Selle säilitamiseks tuleb teha järjepidevalt ja väsimatult tööd. Paraku ajalugu kordab vahel justkui meeldetuletuseks oma mustemaid peatükke ja paneb meid küsima: mis õudne riik see on, mis läheb teisele riigile kallale? Mida me saame teha, et seda õudset olukorda lõpetada ning edaspidi ära hoida? Tulevik pole ette määratud, aga peame andma endast kõik, et otsustamise hetked ei jookseks meil nagu liiv sõrmede vahelt.” (Vabariigi Valitsus, 2024a).

Tuginedes inimeste ajaloolistele läbielamistele, on selle baasilt Kallasel võimalik efektiivsemalt põhjendada erakorralisi meetmeid. Inimeste taju mõjutavad eksistentsiaalse ohu veenmisel ajaloolised läbielamised. Seega on sellise retoorilise võttega võimalik mobiliseerida eelkõige vanemat generatsiooni, kel on isiklikud kogemused Nõukogude Liidu okupatsiooni repressioonide all, mil Eesti vabadus oli kaotatud.

Paratamatult on Venemaa täiemahuline invasioon Ukrainasse muutnud Venemaa naaberriikide tunnetust võimaliku invasiooni osas, sealhulgas Eestis vastu. Võimaliku invasiooni ülekandumise vältimiseks on Eesti poliitikas domineerinud Ukraina teema juba pikemat aega, mis väljendub ka Kaja Kallase kõnedes. Levinud on arusaam, et Ukraina langemisel on järgmised Venemaa agressiooni sihtmärgid Balti riigid – sellist võimalikku stsenaariumit

kirjeldab Kallas läbivalt.. Ukraina vastuhakku Venemaa agressioonile kirjeldab Kallas oma kõnedes kui võitlust Eesti vabaduse eest (Vabariigi Valitsus, 2022f; 2023a; 2023c; 2024e). Nii kirjeldab peaminister Kaja Kallas järgmiselt: *“Ukraina sõdib jätkuvalt ja iga päev ka meie vabaduse eest. Kui me ei taha mõelda sõjale täna ega tulevikus, siis me peame mõtlema Ukrainale nüüd ja praegu”* (Vabariigi Valitsus, 2023a). Peaminister läheb osaliselt nii kaugelegi, et viitab Ukrainas toimuvale sõjale kui sõjale Eesti vastu:

“Sõda Ukraina vastu on sõda ka meie vastu. Jah, meil ei lenda pommid, meil ei hukku inimesed, aga me oleme selles sõjas osalised. Kui Ukraina oleks langenud, nii nagu venelased seda planeerisid, oleksid Balti riigid võinud olla järgmine Venemaa sihtmärk. Tsiteerides Vene juhte: “Eesti iseseisvus on Venemaa tegemata töö” (Vabariigi Valitsus, 2023g).

Nõnda kirjeldab Kallas, et Ukraina langedes lasub sõjaline oht Eestil ning teistel Balti riikidel. Selline retoorika, presenteerides, et Ukraina sõda on ka eestlaste sõda, kelle vabaduse eest lisaks enda vabadusele ukrainlased võitlevad, aitab Kallasel õigustada publikule erakorralisi meetmeid, tõstes esile nende vajalikkuse kujunenud olukorras. Kõnepunktid, mis hõlmavad Ukraina võitlust agressori vastu kui võitlust ka Eesti vabaduse eest, on Kallase kõnedes seejuures läbivad.

Teise referentobjektina võib Kallase kõnedest välja tuua Eesti rahva, kelle olemus seisneb identiteedis ja kultuuris, ent ka heaolus või majanduslikus toimetulekus. Nii võib näha, et Eesti riigi julgeolek sõltub lisaks ka sellest, kas Eesti suudab tagada oma inimeste heaolu ja majandusliku toimetuleku. Seejuures väljendub oht Eesti inimeste heaolule ja majanduslikule toimetulekule Venemaa mõjutustegevuse kaudu seoses energiahindadega, mil riik manipuleerib gaasitarnetega Euroopasse, omades seekaudu majanduslikku mõju Eesti inimeste toimetulekule:

“Lisaks otsesele sõjalisele ohule on Venemaa olulisel määral kaasa aidanud nii energiahindade järsule kallinemisele kui selle läbi inflatsioonile ja inimeste probleemidele toimetulekuga, lootes sellega kaasa tuua ühiskonna ebastabiilsust” (Vabariigi Valitsus, 2022f).

Kallase retoorikas lähtub eestlaste toimetuleku kui referentobjekti kujutamine suuresti energiast. Nõnda kirjeldab peaminister Eesti inimeste toimetulekut ja igapäevaseid toiminguid kui referentobjekti Eesti energiaühenduste haavatavuse kaudu, kuna ühenduse katkemine, mis on võimalik, ohustab eestlaste igapäevaelu (Vabariigi Valitsus, 2022h). Lisaks energiale võib tõstatada, et eestlaste igapäevatoiminguid ohustavad ka Venemaa juhitud küberrünnakud Eesti digisüsteemidele (samas).

Kallase kõnedes on viimaks esil referentobjekt, mis seisneb Euroopa Liidus kui kollektiivi julgeolekus või selle väärtustes, näiteks demokraatial ja reeglitel põhinevas korras. Selle all võib mõista Euroopa Liitu kui osana vaba maailmast või kui selle peamise esindajana. Ühe referentobjekti osana toobki Kallas välja Euroopa julgeoleku:

“Venemaa on praegu kõige otsesem oht Euroopa julgeolekule. Õigupoolest, juhul kui Venemaa pääseb agressioonist tagajärgedeta, õnnestaks see rahu ja julgeolekut kogu maailmas – kui kusagil tasub agressioon end ära, siis on see justkui kutse kasutada seda ka mujal” (Vabariigi Valitsus, 2022g).

Referentobjekti kirjeldamisel on esil Euroopa julgeoleku arhitektuur, mida Kallase sõnul Venemaa üritab jätkuvalt purustada (Vabariigi Valitsus, 2023i). Peaminister ei esita Venemaast tulenevat eksistentsiaalset ohtu Euroopale kui laiemale üksusele mitte vaid kõnedes, mis on suunatud Euroopa Liidule – olgu selleks kõned Euroopa Parlamendis või Euroopa Liidu strateegiat esitlevad kõned –, vaid Kallas kirjeldab sellist ohtu ka siseriiklikes kõnedes, olles suunatud Riigikogule riigieelarve üleandmisel (Vabariigi Valitsus, 2022d; 2023c). Seetõttu ei saa öelda, et Kallase eesmärk on Euroopa Liidule või Euroopa Parlamendile suunatud kõnedes kujutada eksistentsiaalset ohtu liidu julgeolekule või toimimisele seetõttu, et ta soovib kujundada liikmesriikide arvamusi teatud erakorraliste meetmete osas, püüdes neid veenda meetmete vajalikkuses.

Seejuures võib Euroopa kui referentobjekti osas pidada üheks osaks ka ohtu Euroopa liberaalsele demokraatiale. Kallase retoorikas võib märgata liberaalse demokraatia ohu olemuse kirjeldamise juures implitsiitset attributeerimist seoses Venemaa tegevusega, kirjeldades ohtu liberaalsele demokraatiale järgmiselt: *“Paraku on areng liberaalse*

demokraatia suunas viimastel aastatel tõsise tagasilöögi saanud nii kogu maailmas kui ka Euroopas. Selline taandareng muudab maailma ebaturvalisemaks” (Vabariigi Valitsus, 2024e).

Seega tuleneb Euroopa (kui ka maailma) julgeolek suuresti Kallase retoorika järgi väärtustest ja suunast, mida on edendanud Euroopa Liit. Peaminister rõhutab oma kõnedes reeglitel põhineva korra säilimise vajadust. Nii kirjeldab ta, kuidas Euroopal tuleb kaitsta reeglitel põhinevat maailmakorda, kui soovib tagada oma julgeolekut (Vabariigi Valitsus, 2022a; 2022f; 2022g; 2023i).

3.3. Erakorralised meetmed

Julgeolekustamise kolmas oluline komponent on erakorralised meetmed, mida julgeolekustav toimija presenteerib referentobjektide kaitsmiseks eksistentsiaalse ohu eest. Alates Venemaa täiemahulise invasioonist Ukrainasse on Kallase kõnedes võimalik tuvastada nelja peamisesse kategooriasse mahtuvat erakorralist meetet. Kõnedes esitatud erakorralised meetmed hõlmavad Ukraina toetamist (esinedes 15 kõnes 31 korral), majanduslikke või eelarvelisi meetmeid (esinedes 16 kõnes 47 korral), sõjalis-poliitilisi meetmeid (esinedes 17 kõnes 43 korral) ning sanktsioone – nende kehtestamist või propageerimist (esinedes 4 kõnes 5 korral).

Kõige enam rõhutab peaminister Kallas uurimisperioodi vältel kõnedes läbivaldt erakorraliste meetmete osas vajadust majanduslike või eelarveliste meetmete järele. Tegu on suhteliselt laia valdkonnaga, hõlmates nii otseseid kaitsekulutusi ning investeringuid, mille kulu on rahaliselt välja toodud, ent ka näiteks riigieelarvelisi otsuseid ning abstraktsemaid otsuseid majandusvaldkonnas. Majandusvaldkonna erakorraliste meetmete osas saab kõige selgemalt esile tõsta kaitsekulutuste tõstmist, mida Kallas peab oma kõnedes vajalikuks lähtudes suurenenud Venemaa ohust Eesti julgeolekule. Kui Eesti kaitsekulutused olid juba eelnevalt Venemaa täiemahulisele invasioonile Ukrainas üle kahe protsendi riigi sisemajanduse koguproduktist (SKP), mis on NATO kaitsekulutuste eesmärk, kutsub Kallas üles Eesti kaitsekulutusi veelgi suurendama kolme protsendini:

“Me peame hoidma riigikaitse rahastamise prioriteetsena, seetõttu ületab Eesti riigi kaitse-eelarve kolme protsendi piiri ehk on 3,2% (1,3 miljardit eurot). Väga tahaks seda raha kulutada mingile muule eestimaalaste elu käegakatsutavalt paremaks muutvate asjade, aga meil pole valikut. Kui me ennast ise ei kaitse, ei kaitse meid keegi” (Vabariigi Valitsus, 2023c).

Nii näeb peaminister Kaja Kallas, et tagamaks NATO kollektiivkaitse rakendamine Eesti puhul, kui riiki peaks keegi või miski sõjaliselt ohustama, peab Eesti ise olema valmis end kaitsma. Kaitsekulutuste suurendamine on seejuures Kallase kõnes Eesti absoluutne eesmärk – peaminister selgitab, et kuigi on valdkondi, mis vajaks kaitsekulutuste suurendamise asemel lisarahastust, ei saa valitsus seda teha, kuna peab tagama riigi julgeoleku. Meetme vajalikkus on seejuures argumenteeritud ning saavutab erakorralise mõõtme. Nõnda on publik erakorralise meetme osas vastuvõetavam, mil see on argumenteeritud. Kolmeprotsendiline miinimum on nüüdseks aga ajalugu ning valitsuses on juttu kaitsekulutuste suurendamisest viie protsendini SKP-st.

Selle kõrval väidab Kallas, et NATO eesmärk, et liitlasriigid kulutaksid 2% SKPst kaitsekulutustele, oleks miinimum, ning tegelikult peaks see summa olema oluliselt suurem: *“Kuid alliansi liikmeks olemisega kaasnevad ka kohustused. Kaks protsenti SKTst kaitsekulutuste eesmärgist peab saama absoluutne miinimumnõue”* (Vabariigi Valitsus, 2022j). Eesti on seega NATO-s üks nendest riikidest, kes toetab suuremat kaitsekulutuste eesmärki, tulemaks toime Venemaa agressiivsest poliitikast tuleneva ohuga.

Kaitsekulutuste tõstmise kõrvalt näeb Kallas majanduslike erakorraliste meetmetena ette ka maksutõuse. Meetmed, mis tagavad riigi rahanduse korrasoleku ja jätkusuutlikkuse, kujunevad suures osas eksistentsiaalse ohuga tegelemiseks. Nii üritab Kallas veenda publikut ja argumenteerida maksutõusude vajadust, mis on sisuliselt tavapärastes tingimustes ebapopulaarne otsus:

“Me teame täpselt, mida me tegema peame ja me teeme seda. Ka siis, kui mõni maksutõus teile eriti vastumeelne tundub, lohutagu teid teadmine, et suure osa maksutuludest investeerime me oma riigi julgeolekusse. Olgu see siis

investeeringutena otsesse kaitsekulutustesse, energiajulgeolekusse või ka eestikeelsele haridusele üleminekusse” (Vabariigi Valitsus, 2024e).

Maksutõusude eesmärk on tagada riigi rahanduse korrasolek, mis kindlustab seejuures riigi julgeoleku. Selliselt kordub Kallase retoorika uurimisperioodi vältel: *“Vabadust hindav, läänemeelne, targa majandusega ning korras rahandusega riik on parim viis Eesti iseseisvuse ja selle kaitsetahte tagamiseks” (Vabariigi Valitsus, 2023f).*

Teise erakorralise meetmena on Kallase kõnedes võimalik tuvastada referentobjektide kaitsmiseks sõjalis-poliitilised meetmed. Sõjalis-poliitilised meetmed hõlmavad diplomaatiat, liitlassuhteid, sõjalisi võimekusi, ent ka abstraktsemaid poliitilisi otsuseid. Esiteks saab rääkida sellest, kuidas Kallas kutsub üles heidutusena Venemaast tulenevale ohule arendama liitlassuhteid ning suurendama NATO kohaolekut Balti regioonis:

“Pärast Eesti iseseisvuse taastamist 30 aastat tagasi, otsustasime, et ei kunagi enam üksi! Seetõttu oleme NATO aktiivsed liikmed. Eesti julgeoleku vahetul tagamisel on kandev roll kollektiivkaitsel. Eesti kaitse on osa NATO plaanidest ning NATO kollektiivkaitses tugevdamise nimel käivad praegu iga päev tõsised pingutused. Valitsuse eesmärk on, et NATO suurendaks sõjalist kohalolekut Balti regioonis /.../ NATO kollektiivkaitses tugevdamine on oluline, et Venemaal ei tekiks mingisugustki mõtet sõjalise konflikti laiendamiseks Eesti poole vaadata” (Vabariigi Valitsus, 2022h).

Peaminister Kallase kõnedes on läbiv teema liitlassuhted ning uurimisperioodi jooksul teeb ta viiteid Eesti taasiseseisvumisel tehtud tõdemusele, et riik pole kunagi enam üksi, kirjeldades, et *“meile on Venemaa käitumine ühemõtteliselt jälle kord meelde tuletanud ammu tuntud tõe – mitte kunagi enam üksi, mitte kunagi enam Venemaa mõju all” (Vabariigi Valitsus, 2022f).* Nii näeb Kaja Kallas liitlassuhteid kui vajadust, tagamaks Eesti julgeolek, viidates sellele, et Eesti enda kaitsmisega üksi hakkama ei saaks. Samas nähtub, et lähtuvalt Eestile suurenenud Venemaast tuleneva julgeolekuohu tõttu ei olnud kõnele eelnenud tingimustes NATO kollektiivkaitses meetmed piisavad. Seetõttu kutsub peaminister üles suurendama Eestis NATO sõjalist kohalolekut, nähes seda heidutusena Venemaa agressiivsele poliitikale. Peaminister

Kaja Kallase selgitab, miks on vaja arendada liitlassuhteid ning suurendada NATO kohalolekut Balti regioonis – vaid nii saab tagada, et Venemaal ei tekiks plaane Eestit sõjaliselt rünnata, selgitades nii meetme erakorralisust või vajadust.

Liitlассuhete kõrval on Kallase retoorikas oluline paralleelselt arendada Eesti sõjalist võimekust, suurendades kaitseväge ning elanike seas kaitsevalmidust. Üks sellistest meetmetest, suurendades Eesti enda sõjalist võimekust, seisneb lisaõppekogunemiste korraldamises. Lisaõppekogunemiste taustal argumenteerib Kallas nende vajalikkust, vältimaks olukordade teket, milles õppekogunemistel harjutatut tuleb reaalselt agressori vastu rakendada, kujundades sellest heidutava meetme. Nii kirjeldab peaminister, et Eestile on oluline meetme kaudu harjutada, kuidas kriisi ajal käituda:

“Täna otsustas valitsus kutsuda reservväelased ja kaitseliitlased lisaõppekogunemisele „Okas 2022“. Oleme selliseid õppusi teinud varem ja kindlasti teeme ka tulevikus. Seda kaitsevõime tähendabki - valmisolekut ja kindlustunnet, et kriisi korral teame täpselt, mida teha. Meil on võimekas kaitsevägi, kaitsetahe ja maailmatasemel varustus. Me harjutame selle jaoks, et seda ei läheks mitte kunagi vaja” (Vabariigi Valitsus, 2022e).

Kuigi enamasti rõhub peaminister Kaja Kallas kõnedes liitlассuhetele ning sõjalistele võimekustele, leidub ta kõnedest meetmeid, mille eesmärk on leevendada Venemaa lõhestamistegevusest tulenevat julgeolekuohtu Ida-Virumaal (Vabariigi Valitsus, 2022c). Nii saab sellise sõjalis-poliitilise erakorralise meetmena välja tuua Kallase kõnedes eestikeelse hariduse arendamist, mis saavutatakse eestikeelsele õppele ülemineku kaudu (Vabariigi Valitsus, 2022c). Kallas kirjeldab, et vältimaks julgeolekuohtu läbi Venemaa lõhestamise, tuleb Eestil jätkata eestikeelsele haridusele üleminekulga Ida-Virumaal:

“Venemaa huvi on meid lõhestada. Mitte ainult Euroopa riikide ühtsust, ka meie ühiskonda. Kinnitan täna siin, piirilinnas, et seda ei tohi juhtuda. Meil on ühine tulevik ja ühine julgeolek. Ühiskonna sidususe ja kohalike noorte konkurentsivõime suurendamiseks kiirendame eestikeelse hariduse arengut Ida-Virumaal. Sellele aitavad kaasa nii juba tegutsevad kui järgmisel õppeaastal avatavad

riigigümnaasiumid Kohtla-Järvel ja Narvas, kui ka praeguse valitsuse käivitatud üleminek eestikeelsele õppele põhikoolis ja lasteaias” (Vabariigi Valitsus, 2022c).

Järgnevalt saab Kallase kõnede põhjal käsitleda erakorralise meetmena Ukraina toetamist. Samas on Ukraina toetamise kui erakorralise meetme olemus ning argumentatsioon varieeruv, hõlmates nii majanduslikke kui ka poliitilisi meetmeid, mis lähtuvad kas Eesti või Euroopa huvidest tagamaks oma julgeolek. Nii sõnastab Kallas, et Ukrainat tuleks toetada selliselt, et see tagaks püsiva rahu ning aitaks lõpetada Venemaa agressioonitsükli (Vabariigi Valitsus, 2023c).

Esiteks võib Ukraina toetamise kui erakorralise meetme juures eristada majanduslikku abi. Eesti plaan on Kallase nägemuses seejuures toetada Ukrainat "rahvusvaheliste fondide, EL-i eelarve ja ka otse läbi enda riigi eelarve", olles ülesehituseks plaaninud 2024. aasta eelarves 30,21 miljonit eurot (Vabariigi Valitsus, 2023c). Lisaks mainib Kallas, et erakorralised meetmed, mida ollakse vastu võtmas, on esmakordsed Euroopa Liidu ajaloos, kirjeldades, et Euroopa Liit on andnud sõjalist abi Euroopa Rahurahastust, tuues välja selle jätkumise (Vabariigi Valitsus, 2022a). Seejuures argumenteerib Kallas meetme vajalikkust venelaste arusaamade ning tegevusetuse tõttu. Ta kirjeldab, et kuni venelased otsivad algatatud sõja osas vastust ja vastutajaid, teeb Ukrainale antav sõjaline abi ka Eesti Venemaa osas vähem haavatavamaks (Vabariigi Valitsus, 2022a; 2023g). Kallase kõnedest kostub kriitika nende vastu, kes on kahtluse alla seadnud Ukraina majanduslikult toetamise. Nii väidab peaminister, et kui Eestis on poliitikuid, kelle retoorika järgi antakse eestlaste arvelt ukrainlastele ära viimane, pidades silmas sõjalist ja majanduslikku abi, siis ei vasta see tõele (Vabariigi Valitsus, 2024e). Kallas väidab, et sellise retoorika taga on ükskõiksus, mida ta kritiseerib, kuna tema sõnul võitleb Ukraina ka Eesti vabaduse eest (Vabariigi Valitsus, 2024e). Seejuures on tegu retoorilise võttega, mida Kallas kasutas suuresti ka sisepoliitistel eesmärkidel valimiskampaaniat tehes Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna vastu.

Teiseks tõstatab Kallas Ukraina toetamise juures erakorralise meetmena esile Ukraina sõjalise ja poliitilise toetamise, mis seisneb diplomaatias või otseses sõjalises toetamises. Ukraina poliitiline toetamine hõlmab seejuures Ukraina toetamist Euroopa Liidu ja NATO-ga liitumisel, olles meetmeks, mis suudab ainukesena tagada püsiva rahu:

“Elades paariariigi kõrval, mõistame me kõik väga hästi, et ainus viis püsiva rahu saavutamiseks on teha lõpp Euroopa julgeoleku hallidele aladele. Meie piirkond on selle elav näide. Seepärast vajamegi Euroopas rahu saavutamiseks Ukrainat Euroopa Liitu, Ukrainat NATOsse” (Vabariigi Valitsus, 2023e).

Tegu on diplomaatilise erakorralise meetmena, milles Eesti soovib võtta juhtrolli. Nii näeb Kallas Ukraina vastuvõtmist Euroopa Liitu ja NATO-sse mitte vaid meetmena, millega tagada rahu Ukrainas, vaid meede võimaldaks tagada pikemaajalisema rahu terves Euroopas. Seejuures on meetme olulisus põhjendatud, kuna esile on toodud näide sellest, kuidas Eesti ja teiste Balti riikide liikmelisus nimetatud rahvusvahelistes organisatsioonides on olnud garantiiks või heidutusmeetmeks Venemaa agressiooni vastu. Samas kutsub Kallas üles ka toetamaks Ukrainat sõjaliselt, suurendades Euroopa sõjatööstuse tootmisvõimet, et Ukraina suudaks agressori tagasi lüüa, tagades nii enda kui ka Euroopa julgeolek (Vabariigi Valitsus, 2023a).

Viimaks on Kaja Kallase retoorikas erakorralise meetmena esil sanktsioonide kehtestamine. Peaministri nägemuses on sanktsioonide vajadus tingitud Eesti julgeolekuolukorrast, milles Venemaa ohustab Eesti suveräänsust: *“Ühiskonnas on tunda sõjaväsimust, ka meil, eestlaste hulgas, aga me ei tohi väsida. Meie vastutus kogu maailma tuleviku eest on seda suurem, et kaks kolmandikku maailma elanikke elavad riikides, mis ei ole rakendanud sanktsioone Kremli sõjamasinale” (Vabariigi Valitsus, 2023c).*

Eesti ja Euroopa ei tohiks peaministri nägemuses vabaduse kaitsmisel karta Venemaale kehtestatud sanktsioonidest tingitud majanduslangust, kuna sellisel juhul oleksid Eesti ja naaberriigid järgmised sihtmärgid Venemaa agressioonile (samas). Nii on argumenteeritud mõju, kui sanktsioone ei kehtestata – sanktsioonide kehtestamiseta suureneb eksistentsiaalne oht Eesti ja laiemale Euroopa julgeolekule. Kallase retoorika järgi, seades sanktsioonide olulisuse kõrgemale majanduslikest negatiivsetest tagajärgedest, suunab peaminister kogu tähelepanu ning ressursid Venemaast lähtuva eksistentsiaalse ohuga tegelemisele.

3.4. Kõneakti stiil

Empiirilise uurimuse viimases osas on eesmärk analüüsida Kaja Kallase kõneakti stiili lähtudes Vuori (2008) kõneakti teooriast, kes tugineb oma töös Austini (1975) käsitlusele kõneaktist. Uurimisküsimusele täielikult vastamine eeldab, et kõneakti stiili puhul oleks välja toodud selle esinemissagedus.

Tuvastatud kõneakti stiilidest on kõige prevalentsem peaminister Kaja Kallase kõnedes väide, mida esineb 19 kõnes 56 korral. Väite olemus seisneb sisuliselt hetkeolukorra kirjeldamises, milles teadvustatakse või võetakse seisukoht eksistentsiaalse ohu üle. Niiviisi esineb kõneakti teooria kohaselt väide peaminister Kallase kõnedes olukordades või tekstiosades, kus Kallas kirjeldab Venemaast lähtuvat ohtu. Selliselt on argumenteeritud ohu olemus – selgitatakse, mis kujutab ohtu millele. Seega võib mõista väidet kui tihti kindlas kõneviisis presenteeritavat ohtu:

“Üks peamisi muudatusi on, et toome üheselt välja, et suurim julgeolekuoht Eestile on Venemaa Föderatsioon. Venemaa Föderatsiooni eesmärk on lõhkuda ja ümber kujundada Euroopa julgeolekuarhitektuur ja reeglitel põhinev maailmakord ning taastada mõjusfääride poliitika” (Vabariigi Valitsus, 2023i).

Sellise sõnavõtuga sõnastab Kaja Kallase konkreetselt Venemaast tuleneva ohu olemuse Eesti julgeolekule. Nii väidab peaminister kindlas kõneviisis, et Venemaa on suurim julgeolekuoht Eestile. Kindlas kõneviisis peab Kallas Venemaad eksistentsiaalseks ohuks nii Euroopale kui Eestile: *“Venemaa huvi on meid lõhestada. Mitte ainult Euroopa riikide ühtsust, ka meie ühiskonda”* (Vabariigi Valitsus, 2022c). Niisiis seisnevad Kallase kõnedes väited Venemaa kui eksistentsiaalse ohu olemuse kirjeldamises, hõlmamata erakorralisi meetmeid ja nende vajadust.

Teisalt esines Kallase kõnedes kõneakti stiilina enim hoiatust, olles esil 12 kõnes 27 korral. Hoiatus seisneb kõnedes erakorraliste meetmete väljatoomises, mille olulisust põhjendatakse selle kaudu, et vastuvõtmata jätmise korral on potentsiaal ohu realiseerumisele. Niisiis on hoiatus tihedalt seotud eksistentsiaalse ohu ja referentobjekti, aga ka erakorralise meetme sõnastamisega. Peaminister Kaja Kallase kõnedes esineb hoiatust eelkõige seoses Ukraina

abistamisega, mil Kallas sõnastab, et Ukraina toetamiseta võib Venemaa järgnevalt Eestile ohtu kujutada: *“Kuid sama vajalik on, et me edastaksime sõnumi oma rahvale - see, mis on täna meie naabri probleem, on homme meie probleem. Me kõik oleme ohus, kui meie naabri maja põleb”* (Vabariigi Valitsus, 2022i). Siinkohal omab peaministri öeldu hoiatuse kui kõneakti stiili mõõdet, kuna erakorraliste meetmena räägitakse Ukraina toetamisest. Seejuures on sõnastatud meedet vastu võtmata potentsiaal Venemaa agressioonile, ent seda agressiooni ei nähta kui vaidlustamatut tõsiasja – tegu on vaid stsenaariumiga, mille tõenäosus abistamiseta suureneb.

Viimaks, kõneakti stiil, mida esineb peaminister Kaja Kallase kõnedes uurimisperioodi vältel kõige vähem – 9 kõnes 12 korral – on nõuded. Nõuded sisuliselt kujutavad endast olukorda, milles öeldakse, et ohule reageerimata jätmisel ei suudeta ohtu ära hoida ning kõnealune oht realiseerub. Kaja Kallas nõude kui kõneakti stiili olemus lähtub suuresti sõjalisest ja mittesõjalisest riigikaitse panustamisest, kirjeldades seda järgmiselt:

“Kahjuks ei ole põhjust arvata, et julgeolekukeskkond lähiajal oluliselt paraneks. Selleks, et meil oleks ka tulevikus demokraatlik ja turvaline riik, tuleb panustada nii sõjalisse kui mittesõjalisse riigikaitse” (Vabariigi Valitsus, 2022b).

Niiviisi kirjeldab Kallas, et kui Eesti ei suurenda sõjalisse ja mittesõjalisse riigikaitse, langeb Eesti Venemaa agressiooni kätte. Kallase nägemuses ei oleks Eesti mõne aja pärast enam turvaline ega demokraatlik riik. Seda ohtu presenteerib Kallas kindlas kõneviisis, erakorraliste meetmete vastuvõtmiseta realiseerub oht, mistõttu ei ole enam tegu hoiatusega.

3.5. Järeldused

Võttes kokku bakalaureusetöö empiirilise analüüsi, on keeruline lihtsasti sõnastada, kuidas on peaminister Kaja Kallas praktiseerinud alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse oma kõnedes julgeolekustamist, kuna tegu on Kallase käsitluses väga kompleksse poliitilise kommunikatsiooni nähtusega. Samas on kujutatav eksistentsiaalne oht Kallase retoorikas väga selge – olgu mistahes referentobjekt, on vaja seda kaitsta erakorraliste meetmetega Venemaast lähtuva eksistentsiaalse ohu tõttu. Asjaolu, et Venemaa on nii selge oht Eesti peaministri

poliitilises kommunikatsioonis, tõestab, et tegelikult isegi pärast parlamendivalimisi on Eesti poliitika põhiteema (või vähemalt üks põhiteemadest) julgeolek. Seejuures ei ole samuti kadunud kartused ei elanikkonna ega poliitikute seas, et pärast Ukrainat võib olla Eesti järgmine Venemaa agressiooni ohver, mistõttu väljendatakse ohtu selgelt ning tuuakse esile erakorralised meetmed ohu leevendamiseks referentobjektile. Kallase julgeolekustamise puhul võib peaministri kõneakti pidada Buzani jt (1998) käsitluses edukaks, kuna täidetud on nii sisemised kui välised tingimused – Kaja Kallas omab julgeolekustava toimijana autoriteeti ja rõhutab eksistentsiaalset ohtu ning referentobjekti. Seejuures on oluline rõhutada, et käesoleva töö fookuses ei olnud julgeolekustamise edukus, mille hindamine nõuaks ühiskonna toetuse ning seisukohtade analüüsi julgeolekustamise osas.

Kõige selgem eksistentsiaalne oht on Kallase retoorikas Venemaa sõjaline ja mõtteline oht, mis tuleneb Venemaast endast, selle juhtidest ning poliitikutest või välispoliitikast. Samuti kirjeldab Kallas Venemaast tulenevat eksistentsiaalset ohtu lähtudes Venemaa mõjutustegevusest, hõlmates hübriidsõja vorme, näiteks energiatarnete manipulatsioone ning ühiskonna lõhestamist äärmusluse toe kaudu. Venemaast lähtuvat eksistentsiaalset ohtu võimendab Eesti peaministri poliitilises kommunikatsioonis ajalooliste läbielamiste ning geograafia rõhutamine. Seejuures on Nõukogude Liidu okupatsioonile viitamine aidanud võimendada argumente eksistentsiaalse ohu veenmises, suurendades elanike ohutaju. Kallase sõnavõttudes väljendab peaminister selgelt, et Venemaast lähtuv oht ei kao. Seega võib Kaja Kallase retoorikast järeldada, et julgeolekustamisel näeb peaminister Venemaalt tulenevat ohtu pikaajalisena, mistõttu omandab julgeolekustamine institutsionaliseeritud mõõtme, millega kaasnevad muutused riigi poliitika suunas ja struktuurides ning institutsioonides. Kaja Kallase julgeolekustamises kerkib lisaks siseriiklikele eesmärkidele erakorraliste meetmete veenmise osas esile eesmärk luua Eestist rahvusvahelises keskkonnas (Euroopa Liidu tasandil) kuvand usaldusväärsest ja kogemustega riigist, mil on autoriteeti Ukraina-teemadel sõna võtta. Mõnevõrra on see oodatav, kuna Eesti on Venemaa naaberriik, kel lasub suurem oht sõjalisele agressioonile. Eesmärk on oodatav ka seetõttu, et Eesti oli vähemalt ajal, mil Kallas oli Eesti peaminister, tihti rahvusvahelise meedia fookuses, mis suurendas Kallase autoriteeti. See võis omakorda kaasa aidata asjaolule, et Kallas sai Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrgeks esindajaks.

Peaminister Kaja Kallase kõnede põhjal on peaministri retoorikas esil kolm referentobjekti, mis vajavad kaitset Venemaast tuleneva eksistentsiaalse ohu eest. Kõige prevalentsem neist on oht Eesti suveräänsusele, ent esil on ka oht Euroopale ja selle väärtustele ning oht Eesti inimestele ja toimetulekule. Kirjeldatud tulemus ühtib seega teooriaosas kirjeldatuga, et julgeolekustamise keskmes on peamine oht sõjalis-poliitilises sektoris oht riigi suveräänsusele. Peaministri retoorikast järeldub, et eksistentsiaalne oht Eesti suveräänsusele on igapäevases poliitilises agendas võimendunud alates Venemaa invasiooni algusest Ukrainasse, mis kirjeldab suunamuutust Eesti poliitilises kommunikatsioonis. Arvestades, et ohtu väljendatakse eelkõige riigile või riikide suveräänsusele, võib järeldada, et suur osa Eesti peaministri poliitilisest kommunikatsioonist on koondunud sõjalis-poliitilisse sektorisse.

Oma kõnedes presenteerib Kallas erakorralisi meetmeid, mis on julgeolekustamise keskmes vajalikud referentobjekti kaitsmiseks eksistentsiaalse ohu eest. Nii võib kõnede põhjal võtta kokku, vastates uurimisküsimusele, et endine peaminister tõstatab erakorraliste meetmetena esile Ukraina toetamist, majanduslikke ja eelarvelisi meetmeid, sõjalis-poliitilisi meetmeid, ning sanktsioone. Erakorraliste meetmete presenteerimine koos eksistentsiaalse ohuga viitab lähtudes teoreetilisest raamistikust sellele, et julgeolekustamine tuleneb tõepoolest päris tajutud ohust. Seejuures ei saa täielikult ümber aga lükata, et soov ei ole kinnistada ka võimu või legitiimsust.

Kallase retoorikas on kõige prevalentsem kõneakti stiil väide, mis sisuliselt seisneb hetkeolukorra kirjeldamises seoses eksistentsiaalse ohuga. Arvestades, et hoiatust ja nõuet esineb oluliselt vähem, võib osaliselt väita, et julgeolekustamine tuleb eelkõige päris tajutud ohust. Nagu mainitud, viitab reaalsele tajutud ohule ka erakorraliste meetmete presenteerimine koos eksistentsiaalse ohuga.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk oli analüüsida Kaja Kallase kui peaministri kõnesid Venemaa täiemahulise invasioonist Ukrainasse ning nii välja selgitada, kuidas on Kaja Kallas invasiooni algusest praktiseerinud peaministri rollis julgeolekustamist. Seejuures keskendus uurimus perioodile 2022-2024. Eesti valitsusjuhi retoorika uurimine seoses julgeolekustamisega loob Venemaa täiemahulise invasiooni kontekstis Ukrainasse selgema arusaama Eesti poliitilise kommunikatsiooni osast, mis oli seni puuduolev teadmine.

Teoreetilises osas anti ülevaade Kopenhaageni koolkonna käsitlusest julgeolekustamisest, mille autorid on Barry Buzan, Ole Waever ja Jaap de Wilde. Julgeolekustamine hõlmab endas nelja peamist komponenti, milleks on julgeolekustav toimija, eksistentsiaalne oht, referentobjekt ning erakorralised meetmed. Julgeolekustavat toimijat võib mõista julgeolekustamise praktiseerijana, kes loob kuvandi ohust. Nii presenteerib julgeolekustav toimija eksistentsiaalset ohtu, mis laskub referentobjektile ehk millelgi, mis vajab säilimiseks kaitset. Siinkohal on oluline, et julgeolekustav toimija presenteerib erakorralisi meetmeid, mis on vajalikud kaitsmaks referentobjekti eksistentsiaalse ohu eest. Sõjalis-poliitiline sektor keskendub sunnijõul ja/või autoriteedil, valitsemisel ja tunnustamisel põhinevatele suhetele. Tegemine on sektoriga, milles eksistentsiaalne oht tuleneb üldiselt teiste riikide ründe- ja kaitsevõimekusest ning milles käsitletakse referentobjektina enamasti riigi suveräänsust.

Käesolev töö otsis vastust keskele uurimisküsimusele, kuidas on Kaja Kallas peaministrina kasutanud julgeolekustamist alates Venemaa täiemahulise invasioonist Ukrainasse, millele omakorda otsiti vastust lähtuvalt töö neljast alauurimisküsimusest. Nimetatud neli alauurimisküsimust olid järgmised: 1) Mis või kes vajab eksistentsiaalse ohu eest kaitset ning kuidas seda esitatakse? 2) Milles seisneb ja millest tuleneb eksistentsiaalne oht? Kuidas käsitletakse eksistentsiaalset ohtu referentobjektile? 3) Milliselt avalduvad esitatud erakorralised meetmed referentobjekti kaitsmiseks eksistentsiaalse ohu eest? 4) Milline on julgeolekustamisel Kaja Kallase kõneakti stiil lähtudes Vuori (2008) kõneakti teooriast? Vastamiseks uurimisküsimustele, viidi töös nähtuse uurimiseks läbi kvalitatiivne sisuanalüüs. Töö valimi moodustasid Kaja Kallase kõned peaministrina perioodil 24.02.2022–15.07.2024

ning valimi moodustanud kõned pärinesid Vabariigi Valitsuse kodulehelt. Analüüsimeetod oli seejuures deduktiivne ning juhtumipõhine.

Kõnede analüüsist selgus, et endise peaministri Kaja Kallase retoorikas tuleneb julgeolekustamisel Eestile ja Euroopale kujutatav eksistentsiaalne oht moel või teisel Venemaast. Tegu on ohuga, mis hõlmab nii Venemaast tulenevat sõjalist ja mõttelist ohtu ning riigi mõjutustegevustest tulenevaid ohtusid. Seejuures on Kallas uurimisperioodi jooksul eksistentsiaalse ohu ja referentobjekti olemuse juures rõhunud Eesti ajaloolistele läbielamistele ning geograafia, mis suurendab ohutunnet elanike seas ning võimendab julgeolekustamise argumenti. Peaminister Kaja Kallase kõnedes saab tuvastada kolme peamist referentobjekti, mis vajavad kaitset Venemaa tegevuse eest, milleks on oht Eesti suveräänsusele, oht Euroopale ja selle väärtustele ning oht Eesti rahvale, mis hõlmab toimetulekut, identiteeti ja kultuuri. Kõige enim esineb neist ohtu Eesti riigile ja suveräänsusele, mis ühtib teooriaga, et sõjalis-poliitilises sektoris on referentobjekt julgeolekustamise juures üldiselt riigi suveräänsus. Erakorraliste meetmete osas presenteerib Kallas majanduslikke ja eelarvelisi meetmeid, sõjalis-poliitilisi meetmeid, Ukraina toetamist ning sanktsioone. Enamasti on Kallase retoorikas erakorraliseks meetmeks kaitsekulutuste tõstmine. Vuori kõneakti teooriast lähtudes võib öelda, et Kallase kõnedes on kõige prevalentsem kõneakti stiil väide, mis seisneb Venemaast lähtuva ohu sõnastamises.

Bakalaureusetöö tulemused loovad paremat arusaama Eesti poliitilisest kommunikatsioonist. Samas on peaministri kõned vaid osa sellest ning laialdaste järelduste tegemine nõuaks laiahaardelisemat julgeolekustamise uurimist. Järeldusi ei saa teha laialdasemalt ka seetõttu, et Venemaa täiemahuline invasioon töö kirjutamise hetkel Ukrainasse jätkub, mis koos Eesti valitsuse ning peaministri vahetusega on võinud muuta senist poliitilist kommunikatsiooni. Seega saab töö põhjal järeldusi teha vaid Kaja Kallase kui peaministri julgeolekustamise olemuse osas. Analüüsi tulemusel võib öelda, et Eesti endise peaministri Kaja Kallase kõnedes on julgeolekustamist esinenud seoses Venemaa täiemahulise invasiooniga Ukrainasse sagedaselt ning vähemalt Kallase retoorikas saab rääkida julgeolekustamisest kui institutsionaliseeritud protsessist, milles Venemaast lähtuvaid ohtusid nähakse pikaajalistena, muutes riigi poliitika suunda ja selle struktuuri.

Kasutatud allikad

Austin, J. L. (1975). *How to Do Things with Words (2nd ed.)*. Cambridge: Harvard University Press.

Balzacq, T. (2011). *Enquiries into methods: A new framework for securitization analysis*. Abingdon: Routledge

Buzan, B. (1991). New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 67(3), 431–451. doi:10.2307/2621945

Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. *Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas*. Saadaval: <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>. (Külastatud 15. mai 2025).

Krjukov, A. (2022). Parlamendierakondade esimehed kritiseerisid Kallase erakorralist pöördumist. *ERR*, 23. september. Saadaval: <https://www.err.ee/1608726217/parlamendierakondade-esimehed-kritiseerisid-kallase-erakorralist-poordumist>. (Külastatud 15. mai 2025).

Maas, I. (2023). *Use of Securitization in Legitimizing Zeitenwende: Shift in German Foreign Policy in Response to the War in Ukraine*. Bakalaureusetöö, Tartu: Tartu Ülikool, Johan Skytte poliitikauuringute instituut. Saadaval: <https://hdl.handle.net/10062/90521>. (Külastatud 15. mai 2025).

Mölder, M. (2024). Estonia: Political developments and data in 2023: Fortunes found and lost. *European Journal of Political Research Political Data Yearbook*, 63(1), 128-141. doi:10.1111/2047-8852.12447

Stritzel, H. (2007). Towards a theory of securitization: Copenhagen and beyond. *European journal of international relations*, 13(3), 357-383. doi:10.1177/1354066107080128

Vabariigi Valitsus. (2024). „Peaministri kõned”. Saadaval: https://valitsus.ee/otsing?keyword=Peaministri+k%C3%B5ned&sort_by=created. (Külastatud 15. mai 2025).

Veebel, V., & Ploom, I. (2023). Estonian fears, hopes, and efforts—Russian war against Ukraine. A. Mihr & C. Pierobon (toim), *Polarization, Shifting Borders and Liquid Governance: Studies on Transformation and Development in the OSCE Region* (lk 335–348). Cham: Springer Nature Switzerland AG

Vuori, J. A. (2008). Illocutionary logic and strands of securitization: Applying the theory of securitization to the study of non-democratic political orders. *European journal of international relations*, 14(1), 65-99. doi:10.1177/1354066107087767

Analüüsitavad kõned

1. Vabariigi Valitsus. (2024a). “Peaminister Kaja Kallase kõne võidupühal Narvas Garnisoni kalmistul”. 23. juuni. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-voidupuhhal-narvas-garnisoni-kalmistul>. (Külastatud 15. mai 2025).
2. Vabariigi Valitsus. (2024b). “Peaminister Kallase kõne märtsiküüditamise 75.aastapäeva tseremoonial Maarjamäel”. 25. märts. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kallase-kone-martsikuuditamise-75aastapaeva-tseremoonial-maarjamael>. (Külastatud 15. mai 2025).
3. Vabariigi Valitsus. (2024c). “Saksamaa välisminister Baerbock andis peaminister Kallasele üle Rathenau auhinna”. 20. märts. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/saksamaa-valisminister-baerbock-andis-peaminister-kallasele-ule-rathenau-auhinna>. (Külastatud 15. mai 2025).
4. Vabariigi Valitsus. (2024d). “Peaministri kõne pärgade asetamise tseremoonial Vabadussõja võidusamba jalamile”. 24. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaministri-kone-pargade-asetamise-tseremoonial-vabadussoja-voidusamba-jalamile-0>. (Külastatud 15. mai 2025).
5. Vabariigi Valitsus. (2024e). “Peaminister Kallase Eesti Vabariigi aastapäeva kõne kultuuripealinnas Tartus, 22. veebruar 2024”. 24. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kallase-estiviabariigi-aastapaeva-kone-kultuuripealinnas-tartus-22-veebuar>. (Külastatud 15. mai 2025).
6. Vabariigi Valitsus. (2024f). “Peaminister Kaja Kallase kõne riigi teaduspreemiate, F.J.Wiedemanni keeleauhinna, spordi- ja kultuuripreemiate üleandmisel 21.02.2024”. 21. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-riigi-teaduspreemiate-fjwiedemanni-keeleauhinna-spordi-ja>. (Külastatud 15. mai 2025).

7. Vabariigi Valitsus. (2024g). “Peaminister Kaja Kallase kõne teadus- ja arendustegevusest 2023”. 23. jaanuar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-teadus-ja-arendustegevusest-2023>. (Külastatud 15. mai 2025).
8. Vabariigi Valitsus. (2023a). “Peaminister Kaja Kallase kõne Riigikogus Euroopa Liidu poliitika prioriteetidest 12. detsembril 2023”. 12. detsember. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-riigikogus-euroopa-liidu-poliitika-prioriteetidest-12>. (Külastatud 15. mai 2025).
9. Vabariigi Valitsus. (2023b). “Peaministri „Eesti 2035“ elluviimise ülevaade Riigikogus, 24. oktoober 2023”. 24. oktoober. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaministri-est-2035-elluviimise-ulevaade-riigikogus-24-oktoober-2023>. (Külastatud 15. mai 2025).
10. Vabariigi Valitsus. (2023c). “Peaminister Kaja Kallase poliitiline avaldus 2024. aasta riigieelarve eelnõu üleandmisel”. 27. september. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-poliitiline-avaldus-2024-aasta-riigieelarve-eelnou-uleandmisel>. (Külastatud 15. mai 2025).
11. Vabariigi Valitsus. (2023d). “Peaminister Kaja Kallase kõne Vabadussõja ausamba taasavamisel Viljandis, 23. juuni 2023”. 23. juuni. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-vabadussoja-ausamba-taasavamisel-viljandis-23-juuni-2023>. (Külastatud 15. mai 2025).
12. Vabariigi Valitsus. (2023e). “Kaja Kallase pressiavaldus Balti peaministrite pressikonverentsil Tallinnas”. 12. mai. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/kaja-kallase-pressiavaldus-balti-peaministrite-pressikonverentsil-tallinnas>. (Külastatud 15. mai 2025).
13. Vabariigi Valitsus. (2023f). “Peaministri kandidaat Kaja Kallase kõne valitsuse moodustamise kohta”. 11. aprill. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaministri-kandidaat-kaja-kallase-kone-valitsuse-moodustamise-kohta>. (Külastatud 15. mai 2025).

14. Vabariigi Valitsus. (2023g). “Peaminister Kaja Kallase kõne Eesti Vabariigi 105. aastapäeva eelõhtul”. 22. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-eesti-vabariigi-105-aastapaeva-elohtul>. (Külastatud 15. mai 2025).
15. Vabariigi Valitsus. (2023h). “Kaja Kallase kõne riigi teaduse elutööpreemiade, F. J. Wiedemanni keeleuhinna, spordi ja kultuuri elutööpreemiade kätteandmisel Teaduste Akadeemias 20.02.2023”. 20. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/kaja-kallase-kone-riigi-teaduse-elutoopreemiade-f-j-wiedemanni-keeleuhinna-spordi-ja>. (Külastatud 15. mai 2025).
16. Vabariigi Valitsus. (2023i). “Peaminister Kaja Kallase kõne julgeolekupoliitika uuendatud alustest”. 6. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-julgeolekupoliitika-uuendatud-alustest>. (Külastatud 15. mai 2025).
17. Vabariigi Valitsus. (2023j). “Peaminister Kaja Kallase pressiavaldus pärast kolme Balti peaministri kohtumist Tallinnas, 03.02.2023”. 3. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-pressiavaldus-parast-kolme-balti-peaministri-kohtumist-tallinnas>. (Külastatud 15. mai 2025).
18. Vabariigi Valitsus. (2023k). “Peaminister Kaja Kallase kõne teadus- ja arendustegevusest”. 23. jaanuar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-teadus-ja-arendustegevusest>. (Külastatud 15. mai 2025).
19. Vabariigi Valitsus. (2022a). “Peaminister Kaja Kallase ülevaade Riigikogule valitsuse Euroopa Liidu poliitika teostamisest”. 22. november. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-ulevaade-riigikogule-valitsuse-euroopa-liidu-poliitika>. (Külastatud 15. mai 2025).
20. Vabariigi Valitsus. (2022b). “Peaministri „Eesti 2035“ elluviimise ülevaade Riigikogus 14. novembril”. 14. november. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaministri-est-2035-elluviimise-ulevaade-riigikogus-14-novembril>. (Külastatud 15. mai 2025).

21. Vabariigi Valitsus. (2022c). “Kaja Kallase kõne Narvas Eesti õiglase ülemineku kava käivitamise puhul 10.10.2022”. 10. oktoober. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/kaja-kallase-kone-narvas-eesti-oiglase-ulemineku-kava-kaivitamise-puhul-10102022>. (Külastatud 15. mai 2025).
22. Vabariigi Valitsus. (2022d). “Peaminister Kaja Kallase kõne 2023. a riigieelarve eelnõu üleandmisel”. 29. september. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-2023-riigieelarve-eelnou-uleandmisel>. (Külastatud 15. mai 2025).
23. Vabariigi Valitsus. (2022e). “Peaminister Kaja Kallase pöördumine seoses pingestunud julgeolekuolukorraga”. 22. september. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-poordumine-seoses-pingestunud-julgeolekuolukorraga>. (Külastatud 15. mai 2025).
24. Vabariigi Valitsus. (2022f). “Peaminister Kaja Kallase poliitiline avaldus”. 15. juuli. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-poliitiline-avalduk>. (Külastatud 15. mai 2025).
25. Vabariigi Valitsus. (2022g). “Kaja Kallase kõne Grotiuse auhinna vastuvõtmisel”. 6. juuni. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/kaja-kallase-kone-grotiuse-auhinna-vastuvotmisel>. (Külastatud 15. mai 2025).
26. Vabariigi Valitsus. (2022h). “Peaminister Kaja Kallase poliitiline avaldus riigikogus, 02.05.2022”. 2. mai. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-poliitiline-avaldukogus-02052022>. (Külastatud 15. mai 2025).
27. Vabariigi Valitsus. (2022i). “Kaja Kallase kõne Friedrich Naumann Stiftungis 25.04.2022”. 25. aprill. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/kaja-kallase-kone-friedrich-naumann-stiftungis-25042022>. (Külastatud 15. mai 2025).

28. Vabariigi Valitsus. (2022j). “Peaminister Kaja Kallase kõne Euroopa Parlamendis 9. märtsil 2022”. 9. märts. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-euroopa-parlamendis-9-martsil-2022>. (Külastatud 15. mai 2025).
29. Vabariigi Valitsus. (2022k). “Peaminister Kaja Kallase kõne pargade asetamisel Vabadussõja võidusamba juurde, 24.02.2022”. 24. veebruar. Saadaval: <https://valitsus.ee/uudised/peaminister-kaja-kallase-kone-pargade-asetamisel-vabadussoja-voidusamba-juurde-24022022>. (Külastatud 15. mai 2025).

Lisad

Lisa 1. Kooditabel

KATEGORIA	ALAMKOOD	KIRJELDUS	NÄIDE	ARV
Eksistentsiaalne oht		Eksistentsiaalne oht referentobjektile. Selle olemuse tõttu õigustatakse erakorralisi meetmeid. Väljendatakse ohtu ühiskonnale, süsteemile või selle senisele toimimisele, kasutades olukorra illustreerimiseks hoiatavaid näiteid.		88
	Venemaast kui riigist ja selle välispoliitikast tulenev sõjaline ja mõtteline oht	Oht, mis tuleneb Venemaa poliitikast/riigist/inimestest/juhtidest. Oht on sõnastatud otseselt või kaudselt (viide kui agressorile, kus on ilmselge, et tegu on Venemaaga). Kui sõjaline oht on väga selge, viitab mõtteline oht Venemaa nägemusele maailmast, mida riik või selle juhid kujundada	"Meil on ainult üks vaenlane. See on Venemaa. Me ei saa ülega ümber faktist, et just Venemaa on muutnud maailma meie ümber oluliselt ebaturvalisemaks, kui see veel mõnda aega tagasi tundus. Me oleme tänas oma	67

		püüavad.	taasiseseisvumise aja kõige rängemas julgeolekukriisis"	
	Venemaa mõjutustegevus (manipulatsioon, küberrünnakud) tulenev oht	Oht referentobjektile, mis tuleneb Venemaa mõjutustegevusest (manipulatsioon energiahindadega, küberrünnakud, tügi äärmuslusele, lõhestamine).	"Ning neljandaks, Eesti on teadlik mõjutustegevusest ja valmis hübriidohtudega silmitsi seisma. Venemaa Föderatsioon, ja mitte ainult, kasutab järjepidevalt oma poliitiliste eesmärkide saavutamiseks hübriidrünnakuid."	21
Erakorralised meetmed		Erakorralised või n-ö hädaolukorrameetmed, mis vajavad kiiret rakendamist, et ära hoida eksistentsiaalne oht referentobjektile. Erakorralised meetmed hõlmavad endas tegevusi või otsuseid, mis tavapärase poliitika kontekstis pole üldjuhul mõeldavad. Kirjeldatud kui meetmena, mis aitab leevendada ohtu referentobjektile, esinedes		126

		koos referentobjektiga. Seejuures ei kirjeldata meedet ei kirjeldata, mis tähendab, et meede peab esinema tekstis selliselt, et moodustab osa tervikust.		
	Ukraina toetamine	Kood "Ukraina toetamine" hõlmab endas igakülgset Ukraina toetamist kui erakorralise meetmena, milles võidakse rõhutada abi õigustamist. See hõlmab ka Ukrainale antava toetuse suurendamist, mille alla kuulub nii majanduslik kui sõjaline abi.	"Ukraina toetamine on valitsusele jätkuvalt prioriteet. Oleme kokku leppinud, et Eesti jätkab Ukraina toetamist tulemaks toime Venemaa agressiooni mõjudega. Toetame neid nii läbi suurte rahvusvaheliste fondide, EL-i eelarve ja ka otse läbi enda riigi eelarve. Ukraina ülesehituse toetuseks oleme planeerinud 2024.a. eelarves 30,21 miljonit. Täiendavalt on eelarvesse kavandatud 15 mln humanitaarabiks, ülesehituseks ja garantiide rakenduskuludeks."	31

		<p>Majanduslike või eelarveliste meetmete all peetakse silmas meetmeid, mis on seotud rahastusega (nt kaitsekulutuste suurendamine). Selle alla kuuluvad: riigi kaitsekulutuste tõstmine; investeeringud, mis on toodud välja rahalise kuluna; riigieelarvelised otsused. Ka hõlmab see laiemaid majandusliku valdkonna otsuseid, näiteks majanduslik isoleerimine.</p>	<p>"Kaks protsenti SKTst kaitsekulutuste eesmärgist peab saama absoluutne miinimumnõue."</p>	47
	Majanduslikud/ eelarvelised meetmed			
		<p>Meetmed, mille osas ei ole välja toodud rahalist aspekti (kaitsekulutuste koguprotsent; konkreetsed investeeringud numbritena). Selle asemel hõlmavad sõjalised meetmed diplomaatiat, liitlassuhteid, sõjalise kohaloleku suurendamist. Poliitiliste meetmeteks on otsused ja reformid, mida valitsus langetama peaks, näiteks</p>	<p>"Täna otsustas valitsus kutsuda reservväelased ja kaitseväelased lisaõppekogunemisele „Okas 2022“. Oleme selliseid õppusi teinud varem ja kindlasti teeme ka tulevikus. Seda kaitsevõime tähendabki - valmisolekut ja kindlustunnet, et kriisi korral teame täpselt, mida teha. Meil on</p>	43
	Sõjalis-poliitilised meetmed			

		haridusreform, Vene võimekas kaitsevägi, elektrivõrgust lahti kaitsetahe ja ühendamine ning maailmatasemel energeetika investeringute varustus. Me harjutame soodustamine. selle jaoks, et seda ei läheks mitte kunagi vaja."	
	Sanktsioonid	Üleskutse sanktsioonide kehtestamisele ning nende õigustamine eksistentsiaalne ohu tõttu.	"See tähendab, et peame jätkama Ukraina vabadusvõitluse toetamist, suurendades samal ajal survet agressori vastu täiendavate sanktsioonide ning poliitilise ja majandusliku isolatsiooniga." 5
Referentobjekt		Miski (enamasti riik või rahvas - suveräänsus või identiteet), mis on eksistentsiaalselt ohustatud ning vajab säilimiseks või ellujäämiseks kaitset.	129
	Eesti suveräänsus	Eesti suveräänsuse all peetakse silmas Eesti riigi	"24.veebruar 2022 muutis maailma, muutis 71

		kui terviku julgeolekut. Eesti territoriaalne terviklikkus - selle ohustamine eksistentsiaalsest ohust tulenevalt. Kas otsene või kaudne (kaudne kui viide Eesti ajaloole Nõukogude Liidu okupatsiooni all ning selle kordumine; vaja on kaitsta rahu Eestis).	Euroopat ja muutis meid. Muutis meid meie agressiivse idanaabri silmis legitiimseks sihtmärgiks, kelle iseseisvus on Venemaa juhtide arvates Venemaa tegemata töö"	
	Euroopa ja selle väärtused (demokraatia)	Kood "Euroopa ja selle väärtused" hõlmab referentobjekti, mis seisneb "vabas maailmas", demokraatias ning reeglitel põhinevale maailmas. Oht suuremale osale Euroopast kui vaid Eestile. Euroopa piiride proovilepanemine rändekriiside kaudu.	"Poole Euroopa kogemused Teise maailmasõja järel peaksid meile meelde tuletama, et me ei saa anda agressorile midagi, mida tal varem polnud – vastasel juhul naaseb agressioon varem või hiljem."	39
	Eesti rahvas (identiteet + kultuur), nende toimetuleku säilitamine	Kahju Eesti rahvale (nt igapäevastele tegevustele), identiteedile ja kultuurile, ent ka heaolule (majanduslik toimetulek)	"Keegi ei taha sõda, aga me mõistame eestlastena, et rahu ja rahu vahel on vahe. Me teame oma ajaloost, mida tähendab rahu Venemaa mõistes: massilised	19

			küüditamised, tapmised, meie keele ja kultuuri allasurumine."	
Kõneakti stiil				
	Väide	Hetkeolukorra kirjeldamine, millega teadvustatakse ning väljendatakse eksistentsiaalset ohtu - seisukoha võtmine.	"Enne veebruari arvati naiivselt, et impeeriumite ajastu ja koloniaalvallutused on püsivalt jäänud Euroopa minevikku ning alanud on rahuajastu. Just selles kohas lahknesid Lääne- ja Ida-Euroopa riigid ja hinnangud Venemaale enne sõda. Enam mitte, nüüdseks on aru saadud, et Venemaa on tõsisem oht rahule ja meie eksistentsile."	56
	Hoiatus	Hoiatus tähendab julgeolekustamise puhul, et millegi tegemata jätmisel realiseerub oht, mis ei ole kuulaja huvides, ent mille ilmumine pole raudne tõde (Vuori, 2008: 77). Hoiatuse	"Me peame hoidma riigikaitse rahastamise prioriteetsena, seetõttu ületab Eesti riigi kaitseelarve kolme protsendi piiri ehk on 3,2% (1,3 miljarditeurot). Väga	27

		<p>korral hoiatab julgeolekustav toimija, et midagi on vaja teha, et vältida midagi (samamoodi). Seega tähendab see mingi meetme olulisuse esitamist, mille vastuvõtmata jätmise korral on potentsiaalne oht millelegi (potentsiaal realiseeruda) - ehk ei esitata niivõrd kindlas kõneviisis. Esitatakse koos meetmega või eksistentsiaalse ohuga/referentobjektiga.</p>	<p>tahaks seda raha kulutada mingile muule eestimaalaste elu käegakatsutavalt paremaks muutmiseks, aga meil pole valikut. Kui me ennast ise ei kaitse, ei kaitse meid keegi."</p>	
	Nõue	<p>Nõudmine või palve, aktsepteerimaks ohu ärahoidmiseks tulevikus toimuvat tegevust. Ohule reageerimata jättes realiseerub oht ning sellel on ka teatud ajaline mõõde. Esitatakse koos meetmega või eksistentsiaalse ohuga/referentobjektiga.</p>	<p>"NATO peab olema valmis viivitamatuks kollektiivseks kaitsetegevuseks kogu alliansi territooriumil. NATO on tugevdanud kaitsehoiakut alliansi idatiival lähtudes tõkestusheidutuse põhimõttest, et veenda agressorit, et tema eesmärkide saavutamine sõjaliste vahenditega on võimatu."</p>	12

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mart Peedel, (isikukood: 50306266515) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

“Julgeolekustamine Eesti peaministri Kaja Kallase kõnedes alates Venemaa täiemahulisest invasioonist Ukrainasse” ehk “Use of Securitisation in the Speeches of Estonian Prime Minister Kaja Kallas Since Russia's Full-Scale Invasion of Ukraine”, mille juhendaja on Heiko Pääbo,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace’i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.